

AKKA/LAA

Ziņas

Ko man
nozīmē
būt
autoram

4. lpp.

Saeima
atbalsta
jaunu
likumu
autortiesību
jomā

13. lpp.

Iedvesma.
Juridiski korekti

14. lpp.

Kas ir taisnīgs
autorlīgums?

19. lpp.

Foto: © Aivars Liepiņš

Ceturto gadu Autoru dienās, ko autoru biedrība AKKA/LAA ik pavasari rīko saistībā ar Pasaules grāmatu un autortiesību dienu 23. aprīlī un Pasaules intelektuālā īpašuma dienu 26. aprīlī, kolēģi godina autorus par augstvērtīgu un pārstieidzošu veikumu, kas publiskots laikposmā no 2015. gada marta līdz 2017. gada februārim ieskaitot.

AUTORA
BALVA
2017

Godalgotie darbi

Vladislavs Nastavševs,
režisors:izrāde „Cerību ezers”
(pirmizrāde JRT 5.06.2015)

No pieteikumiem:
„Izrāde ir izcila visos līmeņos, ieskaitot tās tekstuālo pamatni un iestudējumu. Tajā skartā pamata tematika (starpnacionālās attiecības) un tās īstenojums uz skatuves pilnā mērā apliecina, ka pat „karstākās” tēmas iespējams savietot vispārcilvēcisku pārdzīvojumu dimensijā.”

Ieva Ozoliņa,
kinorežisore un scenāriste:dokumentālā filma
„Mans tēvs baņķieris”
(pirmizrāde 4.05.2015)

No pieteikumiem:
„Pēdējo gadu spilgtākā dokumentālā filma, kas teicami tēlo un arhivē visas mūsu sabiedrības nesenās vēsturiskās norises, ietverot tās jēdzieniski jaudīgā, personiski uzrunājošā stāstā. Pirmā dokumentālā filma, kas deviņdesmito gadu Latvijas sabiedrības pirmos veiksmīgos un neveiksmīgos soļus neatkarībā un kapitālismā rāda specifiskā, personiskā, tiešā un atklātā gaismā.”

Gints Gabrāns,
mākslinieks:virtuālā jeb paplašinātās
realitātes skulptūra
„SAN Liepāja”
(2016. gada decembris)

No pieteikumiem:
„Gints Gabrāns radījis pārstieidzošu objektu – augstāko skulptūru pasaulē, kas aplūkojama Liepājas pludmalē paplašinātās realitātes (*augmented reality*) režīmā. Unikālais, 20 km augstais virtuālais objekts redzams, izmantojot Latvijā jaunradītu paplašinātās realitātes aplikāciju SAN, kas nodrošina lielzmēra virtuālo objektu ievietošanu konkrētās ģeogrāfiskās koordinātēs. Raugoties mobilajās ierīcēs, objektos var ieiet iekšā, tiem var apiet apkārt un arī redzēt tos perspektīvā no liela attāluma. Liepājas objekts redzams 50 km rādiusā – piemēram, no Aizputes vai kuģa jūrā.”

2016. gads –
darbs un augļi

7. lpp.

Latvijas autoriem
no ārzemēm
2016 (%)

Summa (EUR)

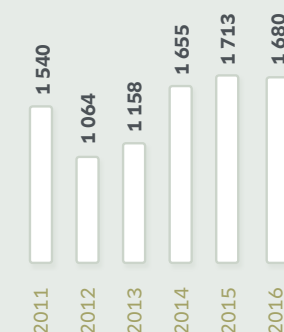
302 585

Ieņēmumu ziņā
2016. gads ir bijis trešais
labākais organizācijas
darba vēsturē.

Daži
publiskā patapinājuma
sadales dati

20. lpp.

Publiskā patapinājuma
atlīdzību saņēmušo
autoru skaits
2011–2016

Pie klavierēm – mūziķis un literāts Jānis Ozoliņš

Pāris krietnu mūziķu: Vilnis Šmīdbergs un Rihards Zaļupe

No darbarīka ne uz mirkli nešķiras arī rakstniece Inga Žolude

Vladislavs Nastavševs, Guna Zariņa un Sniedze Prauliņa mobilizējas simultāniem aplausiem

Foto: © Aivars Liepiņš

Kinorežisors Tālivaldis Margevičs un rakstnieks Jānis Rokpelnis lūko sadalīt krēslus

Autora balva 2017 atrod īpašniekus

Balvai šoreiz bija pieteikti 9 darbi. 22. marta sēdē AKKA/LAA padome, apspriedusi pieteikumus, vienbalsīgi nolēma piešķirt Autora balvu 2017 trim autoriem. 2017. gada 25. aprīlī Autoru pusdienās restorānā „Bibliotēka nr. 1” kolēģi sumināja mākslinieku Gintu Gabrānu, režisoru Vladislavu Nastavševu, kinorežisoru un scenāristu Levu Ozoliņu.

Autora balva jau tradicionāli ir koka tēlnieka Jāņa Straupes un metālmākslinieka Arvīda Endziņa metālā veidotā skulptūra – laiva vai augošs mēness ar kāpnēm, kas ved arvien uz augšu, tāpat Autoru pusdienu laikā katra laureāta bankas kontā „iekrita” naudas balva – 1111 EUR, atgādinot par skaitļa „viens” maģisko un radošo spēku.

Īpašu noskaņu balvas pasniegšanas pasākumam piešķīra gan leva Ozoliņa, kas šoreiz nolasīja Autora balvai veltītu eseju „Ko man nozīmē būt autoram”, gan literatūras pētnieks un mūziķis Jānis Ozoliņš, viņš arī trešā AKKA/LAA Autora stipendijas konkursa uzvarētājs.

Četros gados Autora balvu saņēmuši jau piecpadsmit spilgtu un pārsteidzošu dažādu žanru darbu autori (<http://www.akka-laa.lv/lv/par-akka-laa/kulturas-un-izglitiba-fonds/autora-balva/autora-balvas-ieguveji/>).

Autora balvu nodrošina AKKA/LAA Kultūras un izglītības fonds.

Kaspars Znotiņš iejūtas Autora balvas laureāta lomā

AUTORA
BALVA

Tulkotāja Silvija Brice kopā ar literātu Aivaru Eipuru iepazīst burtus

Labdien, dāmas un kungi, paldies par parādīto godu! Uzsākot šo nelielo apcerējumu par to, ko man nozīmē būt autoram, es gribētu pārfrāzēt vienas pazīstamas latviešu videomākslinieces teikto: „Es vienkārši daru to, kas mani ļoti interesē; man nekad nav garlaicīgi, bet cilvēki mani nez kāpēc sauc par autoru.”

Kādā no filmu festivāliem, kurā nonācu kopā ar savu filmu „Mans tēvs baņķieris”, meistarklasi vadīja Izraēlas režisors un producents Baraks Heimans (*Barak Heymann*), viņš arī viens no daudzkārt godalgotās 2016. gada dokumentālās filmas „Misters Gaga” („*Mr. Gaga*”) autoriem. „Misters Gaga” ir vizuāli iespaidīgs un sensitīvs ģeniāla horeogrāfa ceļš uz savu unikālo dejas valodu un paša seksuālās identitātes definēšanu. Šajā lekcijā paralēli citiem stāstiem par grūtībām, ar kādām nācās saskarties filmas autoriem, es uzzināju, kā iespējams iepriekš paredzēt, vai iecerētā dokumentālā filma būs laba. Tas esot tad, kad filmas varonis saka, ka filmu ļoti negrib, bet viņa acīs ir redzams, ka patiesībā ļoti grib. Ja es šo formulu būtu zinājis iepriekš, iespējams, ka autorceļš, veidojot filmu „Mans tēvs baņķieris”, man šķistu daudz drošāks un vieglāks. Jo es, arī būdama starp filmas varoņiem, ļoti gribēju un ļoti negribēju šo filmu. Man filmas veidošanas process bija kā milzīgs okeāns, kas jāpārpeld, lai redzētu, kas ir otrā krastā, bet es nebiju sevišķi trenēta peldētāja, un pusceļā atpakaļ griezties jau būtu par vēlu. Tomēr atklāt to otru krastu – slēpto, neiepazīto, noslēpumaino teritoriju – ir milzīgs vilinājums, un, manuprāt, tieši šī sajūta dzen uz priekšu katru autoru.

Sergejs Dvorcevojs, Kazahstānas dokumentālo filmu režisors, ir atzinies, ka vispār grib pārtraukt veidot dokumentālas filmas, jo tas ir ļoti nežēlīgs process. Jo sliktāk klājas galvenajam varonim, jo labāk filmas režisoram. Tā kā es biju gan filmas varone, gan filmas režisore, šajā ziņā man viss sakrita. Nevienš no radiem, paziņām un notikumos iesaistītajiem filmu neatbalstīja, un man tika teikts, ka viss būs ļoti slikti pēc filmas nākušanas gaismā. Un autoram par ambīcijām būs jāmaksā. Maijā notika filmas pirmizrāde, bet pēc astoņiem mēnešiem, janvārī, man piezvanīja manas māsas vīrs, diezgan racionāls puisis, un

teica: „Tā, parīt ar reisu no Malaizijas ielido tavs tēvs. Izdomā tagad, lūdzu, kur mēs viņu liksim, tikai bez putniem.” Metos organizēt filmas otrās daļas filmēšanu, taču jau lidostā sapratu, ka laikam otrās daļas nebūs, vai arī tā būs ļoti vienvēidīga. Iespējams, tie bija divi briesmīgākie mēneši manā mūžā, un nebija nekāda pamata ticēt, ka tie jebkad beigsies. Mēs ar māsu meklējām vietu, kur palikt tēvam, kam ar katru dienu kļuva sliktāk. Braukt kopā ar tēvu, piemēram, tramvajā, bija kā pārvietoties, kabatā iebāzušai

Republikas Prokuratūras darbiniekiem, kas ignorēja 2012. gadā sadistiski nogalinātās Elīnas Pupiņas vecāku savāktos pierādījumus un maksimāli centās nepubliskot tiesas gaitu. Vai, piemēram, par cietsirdīgiem, kas, jau otro reizi pēc kārtas saņemot pētījumu par kritisko situāciju Latvijas bērnunamos, ļauj visam palikt, kā ir. Vai par absolūtu, jau paaudzēs iesakņotu emociju vakuumu starp māti un dēlu dokumentālajā filmā, kuras finišam mēs šobrīd tuvojamies, – filmā „Dotais lielums: mana māte”. Mīlestības

Ko man nozīmē būt autoram

Ieva Ozoliņa

Eseja nolasīta

Autoru pusdienās

2017. gada 25. aprīlī

bumbu ar laika degli. Kad tēvs Gaismas pils Audiovizuālajā nodaļā sadomāja izģērbties, es nozvērējos, ka turpmāk nekad vairs nebūšu autors, un izmisīgi sāku zvanīties uz visām pusēm, jo bija jārod risinājums. Taču dīvaini – šķietami bezcerīgajā situācijā sāka uzrasties pa gaismas staram, cilvēki bija redzējuši filmu un mums palīdzēja. Loks ir noslēdzies. Bet man šķiet nepanesama doma – ja nu es kā autors būtu nobijusies gribēt taisīt šo filmu...

Dokumentālais kino ir ļoti stiprs medijs. Tas var pagriezt pasauli. Šajā sakarā es varētu iebilst Izraēlas režisoram, ka laba filma būs tad, ja galvenais varonis filmu ar vienu aci negrib, bet ar otru ļoti grib. Varbūt ne visos gadījumos iznāks lielisks kino, bet spēcīgs dokumentāls un sociāls projekts gan izdosies tieši par tiem, kas galīgi nemaz negrib, lai par viņiem veido filmu. Un mana kā autora atbildība ir to darīt. Veidot filmu par, piemēram, Latvijas

trūkums, kas abus ir saēdis. Neatgriezeniski. Dokumentālais kino nedrīkst būt ērta, uz kamīna liekamā māksla. Būt autoram man nozīmē jautājumiem radīt augsni, tos uzdot un provocēt. Būt autoram nozīmē nostāties pa vidu starp formālo varu un mazo, varai pakļauto cilvēku. Pienākt ļoti tuvu, lai saprastu. Censties mainīt pasauli, padarīt to labāku. Augstākais mērķis, kas skan skaļi. Taču ir piemēri,

kas pierāda, ka to var un vajag darīt. Viens no tādiem ir Nīderlandes cilvēktiesību organizācijas „*Women on Waves*” aktivitātes, kas atspoguļotas 2014. gada dokumentālajā filmā „*Kuģis*” („*Vessel*”). Par kuģi, kas, izbraucot atklātos ūdeņos, nav atkarīgs no valstu noteiktajiem likumiem un tāpēc uz tā iespējams veikt abortus par spīti aizliegumiem. Tas deva iespēju simtiem sieviešu, kas varētu mirt no nelegālo abortu komplikācijām, kā noticis līdz šim.

Bet man kā autoram vai cilvēkam, kas vienkārši dara to, kas ļoti interesē, arī ir svarīgi paturēt prātā visu laiku spēcīgākā provokatora, aktīvista un dokumentālista Maikla Mūra (*Michael Moore*) ieteikumu dokumentālo filmu režisoriem: „Filmā jābūt humoram. Smieklis ir asi griežīgs ierocis. Tas ir cukurs, kas palīdz norīt rūgtas zāles.”

Paldies par uzmanību!

Foto: © Alvars Liepiņš

Režisors Lauris Gundars uzteic kolēģi un laureātu Vladislavu Nastavševu

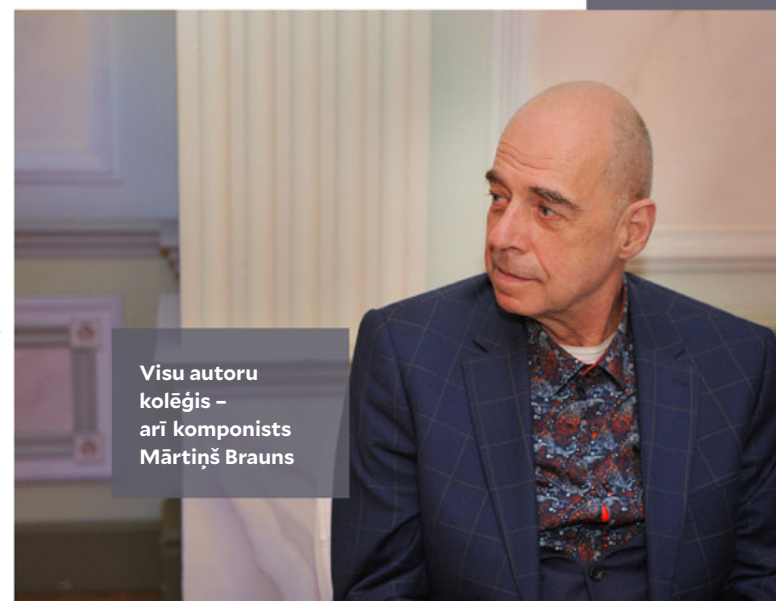
Kinorežisori Ieva Ozoliņa sumina režisoru ģildes kolēģis Pēteris Krilovs

Autora balvas vadības centrs: Valdis Muktupāvels un Inese Paklone

Gintam Gabrānam balva rokā nevis virtuāla, bet pavisam reāla

Visu autoru kolēģis – arī komponists Mārtiņš Brauns

Mākslas kalpi
un valdnieki
vienā personā –
Andris Freibergs
un
Ivars Poikāns

Latvijas
foto
klasiķis
Gunārs Binde
nešķiras no
darbarīka

Vārda meistars
Jānis Rokpelnis
iekadrē
Autoru pusdienu
radošo
atmosfēru

Vienā kadrā
un pie viena
galda –
mūzikas autori
Edgars Šubrovskis
un Guntars Račs

Vladislavs
Nastavševs
iegrimst
balvas
būtības
pētījumos

2016. gads – darbs un augļi

2016. gads autoru
mantisko tiesību kolektīvā
pārvaldījuma organizācijai
AKKA/LAA bija divdesmit
trešais darbības gads
un divpadsmitais gads
biedrības statusā.
leņēmumu ziņā
2016. gads ir bijis trešais
labākais organizācijas
darba vēsturē.

2016. gadā kopējā savāktā autoratlīdzība
bija 5,94 miljoni EUR, kas ir par 0,1 % mazāk
nekā 2015. gadā. 96,8 % no atlīdzības kopējā
apjoma veido autoriem savāktā atlīdzība,
bet 3,2% no savāktās atlīdzības saņēma
blakustiesību īpašnieki.

Lielākās autoratlīdzības summas
iekasētas par muzikālo darbu, dramatisko
un audiovizuālo darbu lietojumu, tāpat
par Latvijas autoru darbu izmantojumu
ārvalstīs.

Pēdējos piecus gadus atskaitījumi par
mantisko tiesību pārvaldību konsekvēnti
saglabājušies 20% apmērā.

Mūzika

Nozīmīgākais segments mūzikas
publiskā izpildījuma jomā ir **darbu**
izpildījums koncertos un festivālos.
2016. gadā lielākajiem autoratlīdzības
maksātājiem piepulcējās jaunatklātā
Liepājas koncertzāle SIA „Lielais Dzintars”
un SIA „Dzintaru koncertzāle”, kas
krasi palielināja rīkoto koncertu skaitu.
Nozīmīgākās autoratlīdzības summas
par darbu izmantojumu atsevišķos
koncertos iekasētas SIA „BDG Concerts”
rīkotajos grupu „Black Sabbath”, „Muse”
un Meraijas Kerijas (Mariah Carey)
koncertos atskaņoto darbu autoriem.
Koncertu segmentā turpina samazināties
nacionālo izpildītājmākslinieku
koncertu apmeklētāju skaits un iekasētā
autoratlīdzība. Lielāko auditoriju jau
ierasti pulcē grupa „Prāta Vētra” un Dons.
Mūzikas festivālu kalendārā saglabājies
daudzveidīgs maksas un bezmaksas

norišu piedāvājums.

Tradicionāli lielāko
autoratlīdzības
maksājumu veica
festivāla „Positivus
festivāls 2016”
rīkotājs – SIA
„Positivus grupa”, no
jaunajiem festivāliem
viskuoplāk apmeklēts
bija Laimas Vaikules
festivāls „Jūrmala
Randevu”. Tomēr
kopumā **kultūras**
norišu apmeklētāju
skaits sarūk – tas
skaidrojams ar

2016. gadā ar AKKA/LAA
līgumus noslēdza 303 jauni
Latvijas autori,
Latvijas muzikālo darbu
datubāze papildinājās ar
23 235 jauniem darbiem.
AVIS datubāzē tika
apstrādātas 26 118 darbu
lietotāju programmas.

iedzīvotāju skaita samazināšanos
pēdējos gados valstī kopumā. Izklaides
sektorā – mūzikas klubos, naktsklubos
un diskotēkās – jau vairākus gadus
nostiprinājusies prakse atteikties no ieejas
maksas (biļetēm), klubi par pasākumu
maksā tikai autoratlīdzības minimumu.
Toties 2016. gadā **palielinājusies autoriem**

Ar pilnu gada pārskatu var iepazīties
AKKA/LAA interneta vietnē:
[http://www.akka-laa.lv/lv/par-akka-laa/
par-mums/gada-parskati/](http://www.akka-laa.lv/lv/par-akka-laa/par-mums/gada-parskati/).

iekasētā atlīdzība par mūzikas publisko izpildījumu, demonstrējot filmas.

Kopējais stacionāro kinoteātru skaits ir nemainīgs jau vairākus gadus, bet pērn kinorādīšanas jomu papildināja vienreizējie filmu seansi visās Latvijas malās. Gada pieprasītākā filma bija Viestura Kairiša „Melānijas hronika”, tāpat vienreizējos seansos demonstrētas Dāvja Sīmaņa „Pelnu sanatorija” un Lailas Pakalniņas „Ausma”. 2016. gadā

restorānu, tirdzniecības zāļu un pakalpojumu sniegšanas nozarē licencēto **objektu kopskaits saglabājies iepriekšējo gadu līmenī**. Pēdējos gados īstenotā valsts politika – mazkapitāla SIA reģistrēšanas iespēja un mikrouzņēmuma nodokļa režīma ieviešana – ir vairojusi iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti, tiek atvērti jauni ēdināšanas uzņēmumi un pakalpojumu sniegšanas vietas.

Muzikālo darbu nodaļa ir turpinājusi **pilnveidot licencēšanas procesa vadību**, kas dod iespēju ietaupīt licencēšanas administratīvās izmaksas. Veikaliem, sabiedriskās ēdināšanas un pakalpojumu sniegšanas uzņēmumiem turpinām piedāvāt saņemt neterminētas (beztermiņa) licences. Ieviesta iespēja pieteikumus licenču saņemšanai iesniegt tiešsaistes režīmā. Licencēšana notiek jaunajā datorprogrammā AVIS jeb AKKA/LAA vienotās informācijas sistēmā, kas ļauj izsekot gan stacionāro darbu lietotāju nodrošinājumam ar licencēm, gan arī kontrolēt katra konkrēta pasākuma licencēšanu.

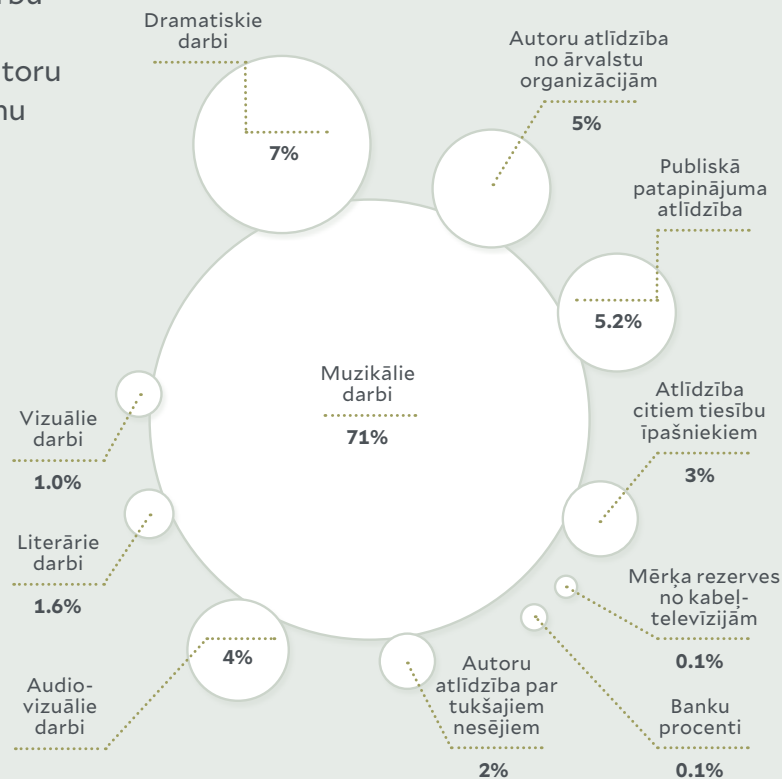
No kabeļoperatoriem un raidorganizācijām iekasēti 2 112 855 EUR, kas ir par 212 870 EUR mazāk nekā iepriekšējā gadā. Šāds kritums lielā mērā ir saistīts ar to, ka vienai no raidorganizācijām objektīvu iemeslu dēļ tika samazināts aptverta teritoriju un kanālu skaits.

Lielākās autoratlīdzības summas iekasētas par muzikālo darbu, dramatisko un audiovizuālo darbu lietojumu, tāpat par Latvijas autoru darbu izmantojumu ārvalstīs.

Iekasētā atlīdzība 2016 (%)

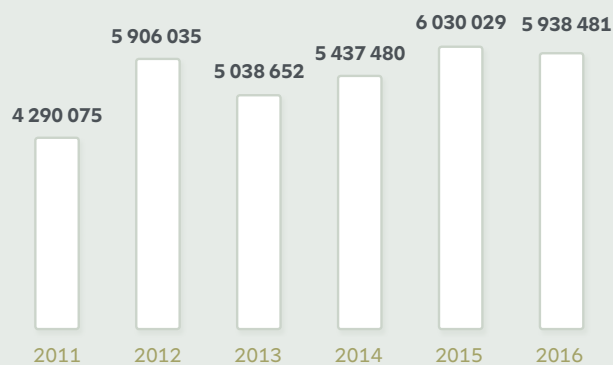
Summa (EUR)

5 938 481

Ieviesta iespēja pieteikumus licenču saņemšanai iesniegt tiešsaistes režīmā. Licencēšana notiek jaunajā datorprogrammā AVIS jeb AKKA/LAA vienotās informācijas sistēmā, kas ļauj izsekot gan stacionāro darbu lietotāju nodrošinājumam ar licencēm, gan arī kontrolēt katra konkrēta pasākuma licencēšanu.

Iekasētās atlīdzības summas 2011–2016 (EUR)

Tiesa, līdzīgi kā pirms gada, ir jāuzsver, ka SIA „Lattelecom” joprojām nemaksā atlīdzību par darbu izmantojumu Virszemes televīzijā, tāpēc autoru **saņemtā atlīdzība joprojām nav uzskatāma par pilnībā adekvātu**. Latvijas Radio maksātā atlīdzība salīdzinājumā ar 2015. gadu ir mazliet kritusies, bet Latvijas Televīzijas maksājumi saglabājās iepriekšējo gadu līmenī. Samazinājusies ir arī atlīdzība no komercitelevīzijām, ko daļēji var skaidrot ar vairāku nozīmīgu maksājumu aizkavēšanos. TV3 un LNT veikto maksājumu apjoms ir nedaudz pieaudzis, līdzīgi kā par 7 688 EUR ir pieaugusi atlīdzība no komercradio. Pretēji cerētajam 2016. gadā nav sagaidīti spriedumi svarīgās tiesu lietās (Latvijas Televīzija, Lattelecom), kā arī nav panākta vienošanās ar TV3/LNT.

2016. gadā ieņēmumi no muzikālu darbu reproducēšanas kritās par 12% attiecībā pret 2015. gada līmeni. Ieņēmumu kritumu noteica trīs galvenās tendences: 1) ieņēmumu **kritums fizisko nesēju (CD) sektorā**, kas 2016. gadā samazinājās par 30% pret 2015. gada līmeni. Fiziskie nesēji ilgstoši nodrošinājuši gandrīz pusi no reproducēšanas atlīdzības kopējā apgrozījuma. Šeit gan jācer uz situācijas stabilizēšanos, kad tiks pārņemts “Mikrofona ierakstu” standarta producenta līgums no NCB; 2) ieņēmumu kritums **no darbu reproducēšanas DJ profesionālām vajadzībām**. 2016. gadā šajā sektorā ir novērots samazinājums par 26% pret 2015. gada līmeni; 3) ieņēmumu **kritums elektronisko atmiņas iekārtu sektorā**. 2016. gadā šā sektora ieņēmumi samazinājās par 19% salīdzinājumā ar 2015. gadu.

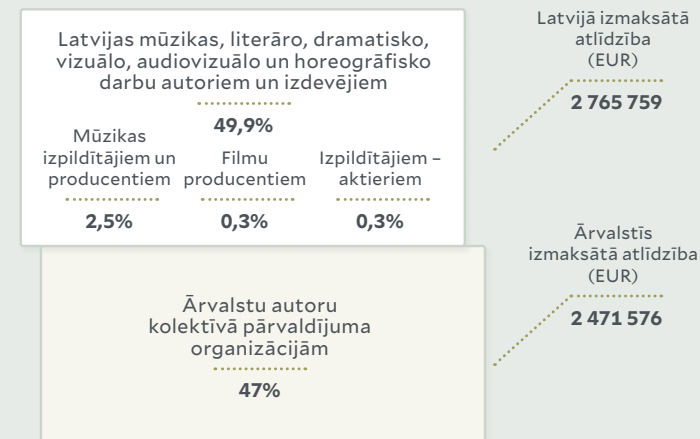
Audiovizuālie darbi

2016. gadā Audiovizuālo darbu nodaļa kopumā iekasējusi 50 841 EUR. Šī summa ir par apmēram 9 000 EUR mazāka par 2015. gadā iekasēto, taču joprojām **pārsniedz plānotos ieņēmumus**. Kritums galvenokārt skaidrojams ar to, ka atšķirībā no iepriekšējā gada šoreiz nav saņemts neviens autoratlīdzības avansa maksājums par vairākiem gadiem uz priekšu. Lielāko nodaļas ieņēmumu daļu veido **atlīdzība par audiovizuālo darbu raidīšanu ēterā**, kas salīdzinājumā ar 2015. gadu ir kritusies par 9%. Savukārt **būtiski, par 157%, augusi atlīdzība, kas iekasēta par audiovizuālu darbu fragmentu iekļaušanu jaunā darbā** un veido otro lielāko nodaļas ieņēmumu grupu, proti, 16 030 EUR.

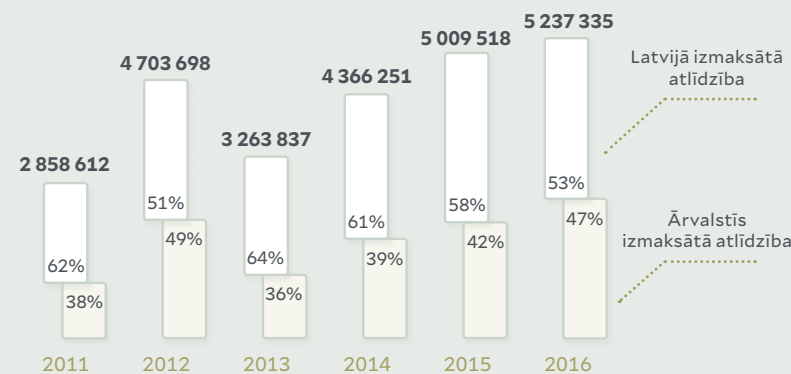
Izmaksātā atlīdzība 2016 (%)

Summa (EUR), ieskaitot ienākuma nodokli

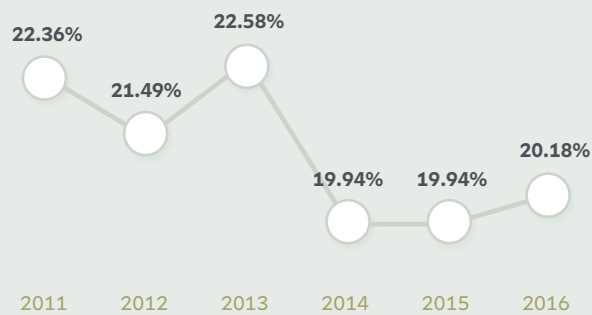
5 237 335

Izmaksātās atlīdzības summas 2011–2016 (EUR)

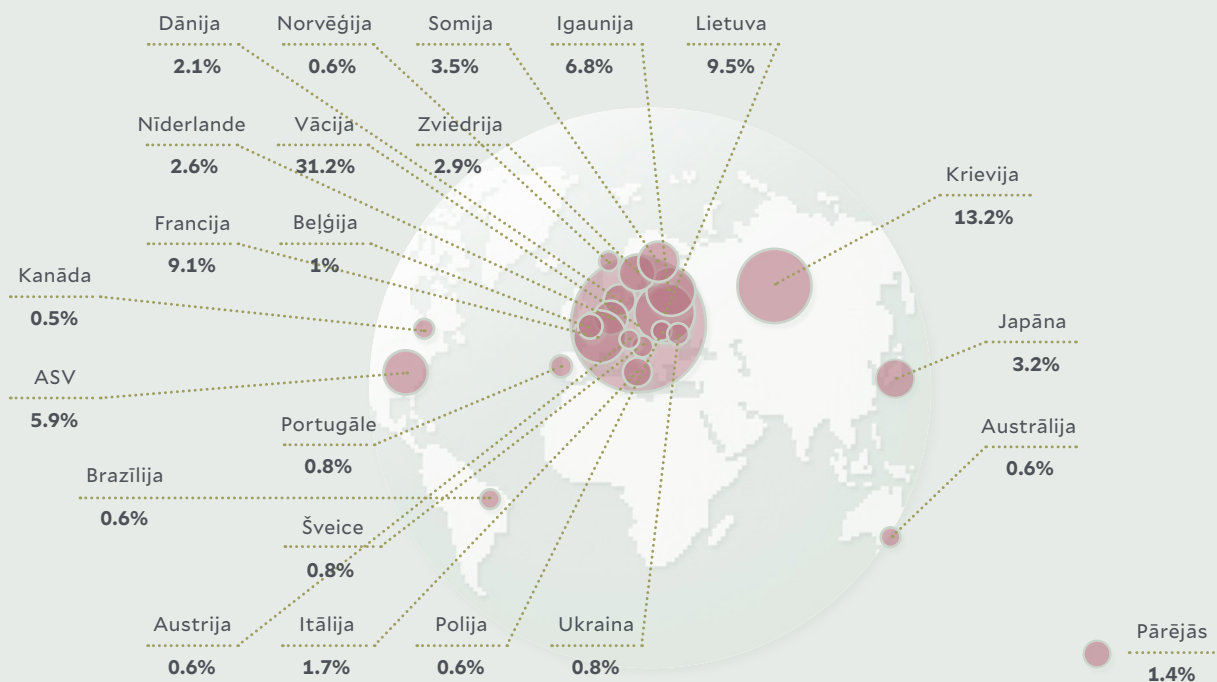

Autortiesību pārvaldījuma izdevumu izmaiņas (procentos pret iekasēto atlīdzību) 2011–2016

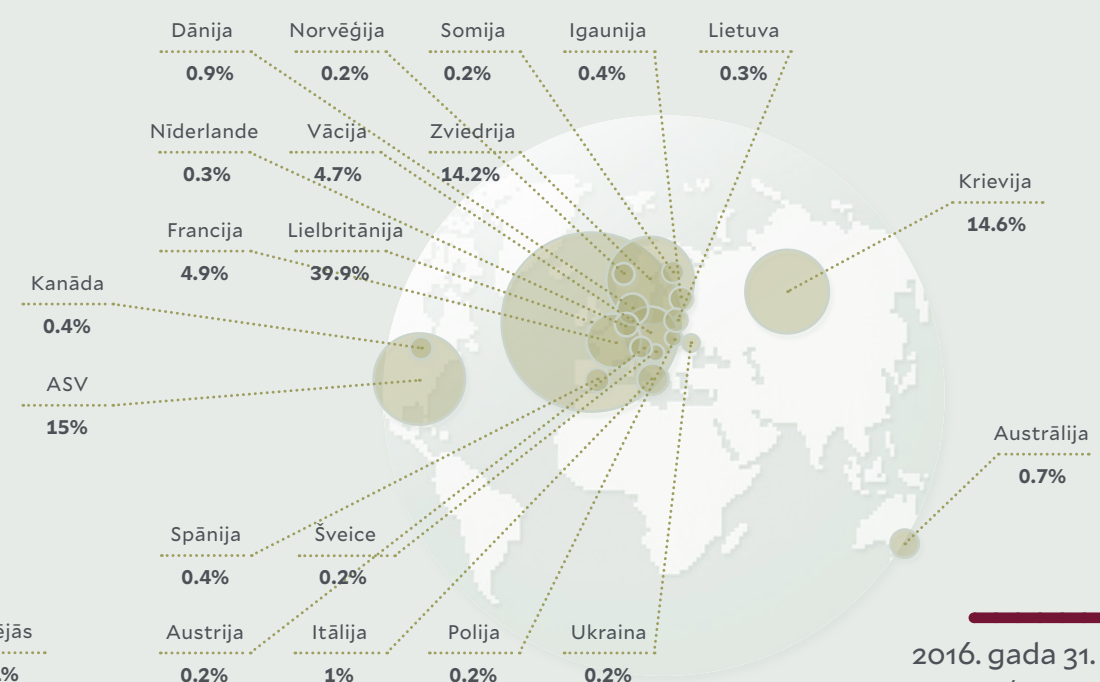

Ziņas**Latvijas autoriem no ārzemēm
2016 (%)**

Summa (EUR)

302 585**Ziņas****Ārvalstu autoriem no Latvijas
2016 (%)**

Summa (EUR)

2 471 576

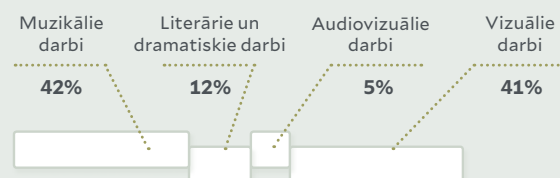
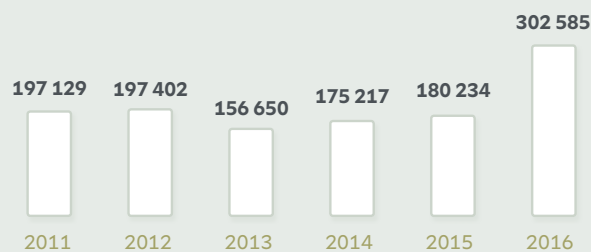
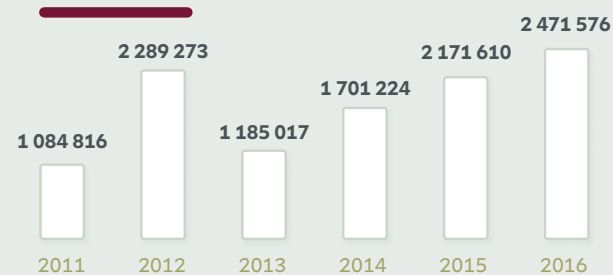
2016. gada 31. decembrī
AKKA/LAA pārstāvēja
5581 Latvijas tiesību
īpašniekus un gandrīz
4,5 miljonus tiesību
īpašnieku no 239 ārvalstu
autortiesību organizācijām
123 valstīs.

Literārie un dramatiskie darbi

Salīdzinot no izdevniecībām un preses izdevējiem savāktās atlīdzības dinamiku pēdējos divos gados, vērojams iekasētās autoratlīdzības neliels samazinājums – par 11 tūkstošiem EUR, kas skaidrojams gan ar izdoto AKKA/LAA pārstāvēto autoru darbu tirāžu samazinājumu, gan to, ka regulāri maksājumus kavē izdevniecības „Jumava” un „J.L.V.”, kas arī rada iekasētās atlīdzības samazinājumu, lai gan rēķini izrakstīti par lielāku summu nekā 2015. gadā. **No 128 līdz 141 pieaudzis licencēto izdevumu skaits.**

Teātru jomā pagājušajā gadā AKKA/LAA pārstāvēto autoru darbu izmantošanas apjoms ir nedaudz pieaudzis, par ko liecina palielinājums arī iekasētās summas apmērā – no 283 160 EUR 2015. gadā līdz 305 879 EUR 2016. gadā. Pagājušajā gadā turpinājās jau iepriekš novērotā tendence veidot jaunus klasikas tulkojumus, par kuriem teātri ar autoriem slēdza tiešos līgumus. AKKA/LAA izsniegusi arī vairākas licences ārvalstu autoru darbu iestudējumiem. Kopumā **teātriem 2016. gadā izsniegtas 460 licences.**

2016. gadā, pateicoties veiksmīgai sadarbībai starp Latvijas Televīziju un Borisa un Ināras Teterevu fondu, turpinājās plašs **dramatisko darbu izmantojums televīzijā**, kas ļāva turpināt veidot un pārraidīt teātra izrāžu ierakstus – par teātra izrāžu reproducēšanu iekasēti 4 740 EUR.

**Latvijas autoriem no ārzemēm
pa darbu veidiem
2016 (%)****Latvijas autoriem no ārzemēm
2011–2016 (EUR)****Ārvalstu autoriem no Latvijas
pa darbu veidiem
2016 (%)****Ārvalstu autoriem no Latvijas
2011–2016 (EUR)**

Par horeogrāfisko darbu izmantojumu televīzijā iekasēts nedaudz mazāk kā 2015. gadā – 2 420 EUR.

Stabilizējusies AKKA/LAA pārstāvēto autoru **literāro darbu izmantošana internetā**, iekasēti 1 920 EUR, jo atbilstoši noslēgtajiem ilgtermiņa līgumiem ienāk ikgadējie maksājumi par internetā pārdotajām grāmatām. Veiksmīgi turpinās sadarbība ar „Tildi”, kas internetā piedāvā obligāto literatūru skolām. Turpinās darbs pie noslēgto **autorlīgumu papildināšanas ar interneta tiesību pārvaldību**, jo daļa autoru šo jomu vēl nav uzticējuši AKKA/LAA.

Vizuālā māksla

Vizuālo mākslu darbu autoriem 2016. gadā savāktā atlīdzība ir 57 200 EUR, kas ir par 1% mazāk nekā iepriekšējā gadā. **Lielāko atlīdzību mākslinieki joprojām gūst par vizuālo darbu publicēšanu un reproducēšanu presē un grāmatās.** Sakarā ar e-grāmatu plašo piedāvājumu turpina samazināties drukāto, papīra formātā izdoto grāmatu tirāža, līdz ar to arī atlīdzība – par 5%. **Palielinās darbu**

izmantojums televīzijā – atlīdzība kāpusi par 20%. Vizuālo oriģināldarbu pārdošanas jomā 2016. gadā ir ievērojams kritums – par 30% mazāk nekā iepriekšējā gadā.

Mūsu autoru vizuālos darbus plaši izmanto arī ārzemēs – 2016. gadā tika saņemti un sadalīti vairāk nekā 85 000 EUR par izmantojumu internetā un kabeļtelevīzijās. Tie autori, kuri saņem atlīdzību par darbu demonstrēšanu televīzijā, turpina saņemt atlīdzību arī no kabeļtelevīzijām un nesēju atlīdzības.

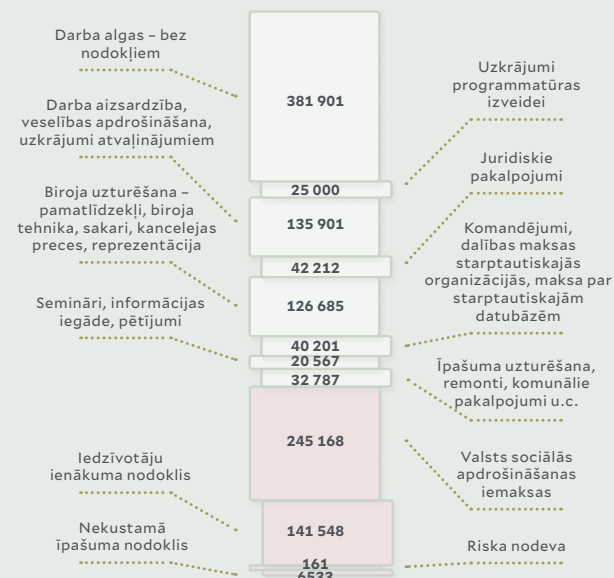
Publiskais patapinājums

1680 autori vai viņu mantinieki saņēma 307 362 EUR atlīdzību no valsts budžeta par 2015. gada publisko patapinājumu (skat. <http://www.akka-laa.lv/lv/autoriem/literari-darbi/publiskais-patapinajums/>); tiesību īpašniekiem iekasēta un izmaksāta arī **atlīdzība par tukšajiem materiālajiem nesējiem** (skat. <http://www.akka-laa.lv/lv/par-akka-laa/tukso-materialo-neseju-atlīdziba/ievads-1/>) – par 4,5% lielāka nekā iepriekšējā gadā.

2016. gadā izmaksātā atlīdzība / nodokļi / faktiskie izdevumi (EUR)

Izmaksātā atlīdzība tiesību īpašniekiem Latvijā	Izmaksātā atlīdzība tiesību īpašniekiem ārvalstīs	Faktiskie izdevumi
2 295 571	2 471 576	805 254
Nodokļi valsts budžetā		Nodokļi valsts budžetā
470 188		393 410

Faktiskie izdevumi (EUR)

Plānotās izmaiņas AKKA/LAA darbā

Nemot vērā 2017. gada 18. maijā pieņemto Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma likumu, AKKA/LAA darbību skars vairākas nozīmīgas izmaiņas gan attiecībā uz biedru un pārstāvēto autoru tiesībām, gan organizatorisko struktūru, gan AKKA/LAA īstenoto tiesību pārvaldījumu.

AKKA/LAA organizatoriskā struktūra un darbība

Turpmāk AKKA/LAA kopsapulce tiks sasaukta reizi gadā, un tiek paplašināts kopsapulces pilnvaru apjoms, tai skaitā uzticot kopsapulcei tiesības lemt par AKKA/LAA padomes atalgojumu, apstiprināt vispārīgos noteikumus par atskaitījumiem no ieņēmumiem, vispārīgos noteikumus par atskaitījumiem sociālo, kultūras un izglītības pakalpojumu sniegšanai un vispārīgos noteikumus par ieņēmumu sadali.

Atšķirībā no līdzšinējās kārtības kopsapulce ievēlēs padomi, savukārt prezidentu ievēlēs padome pati no sava vidus. Padomes pilnvaras tāpat tiek paplašinātas, uzticot tai lemšanu par atsevišķiem uztājumiem, attiecībā uz kuriem līdz šim Statūtos nebija precizēta lēmumu pieņemšanas kārtība (piemēram – meitas uzņēmumu dibināšana, apvienošanās vai apvienību dibināšana, aizņēmumu, aizdevumu un galvojumu apstiprināšana). Izpilddirektors turpmāk nevarēs būt padomes loceklis, savukārt padomes locekļi nedrīkstēs atrasties darba attiecībās ar AKKA/LAA.

AKKA/LAA izpilddirektoram un padomes locekļiem būs pienākums reizi gadā sniegt kopsapulcei atklātības ziņojumu, kurā tiek norādīta visa no AKKA/LAA saņemtā autoratlīdzība un arī visi materiālie labumi, kas saņemti, esot AKKA/LAA amatpersonas statusā.

AKKA/LAA biedri un pārstāvētie autori

Atbilstoši jaunajam likumam tiek paplašināts to personu loks, kuras var kļūt par AKKA/LAA biedriem.

Turpinājums 14. lpp.

Dokumentācija un sadale

2016. gada 31. decembrī AKKA/LAA pārstāvēja 5581 Latvijas tiesību īpašniekus un gandrīz 4,5 miljonus tiesību īpašnieku no 239 ārvalstu autortiesību organizācijām 123 valstīs.

2016. gadā ar AKKA/LAA līgumus noslēdza 303 jauni Latvijas autori, Latvijas muzikālo darbu datubāze papildinājās ar 23 235 jauniem darbiem. AVIS datubāzē tika apstrādātas 26 118 darbu lietotāju programmas. 2016. gadā tiesību īpašniekiem tika sadalīti vairāk nekā 5 miljoni EUR. Lielākā daļa par muzikālajiem darbiem sadalītās atlīdzības tika iekasēta jau 2015. gadā, taču sadalīta arī 2016. gadā iekasētā atlīdzība par lielajiem koncertiem, tāpat arī tekošajā gadā iekasētā atlīdzība par darbu reproducēšanu, teātra izrādēm, mākslas darbu izmantojumu un citiem izmantojuma veidiem.

Aprobēta AKKA/LAA Vienotās Informācijas sistēma AVIS, ko izstrādāja starptautiskā informācijas tehnoloģiju kompānija *SQUALIO*. Esam panākuši vienošanos ar Zviedrijas autoru organizāciju STIM par iespēju lejupielādēt informāciju no Zviedrijas, Lielbritānijas un Vācijas kopīgi veidotās autoru muzikālo darbu datubāzes /CE mūsu sistēmā. Līdz šim datus varējām izmantot tikai manuāli, tos pievienojot AVIS. Turpinām izmantot

arī autoru biedrību konfederācijas *CISAC* izveidotās pasaules darbu datubāzes *CIS* sniegtās iespējas, papildinot autoru darbu datus, lai nodrošinātu precīzu autoratlīdzības sadali.

AVIS piedāvā autoriem savus darbus reģistrēt internetā – AKKA/LAA vietnē, tāpat ārējā portālā autori var **pārskatīt visu savu reģistrēto darbu sarakstu** un sekot saņemtajai atlīdzībai: par kādu darbu veidu un kādu izmantojuma veidu aprēķināta un izmaksāta atlīdzība. Turpinās sadarbība ar *SQUALIO* pie vietnes ārējā portāla, lai **darbu lietotājiem nodrošinātu pieeju AKKA/LAA muzikālo darbu datubāzei**.

Saskaņā ar AKKA/LAA toreizējās valdes lēmumu 1997. gadā tika izveidots Kultūras, izglītības un sociālais fonds. AKKA/LAA vienīgā dalībnieka kopsapulcē 2003. gada 5. februārī fondu pārdēvēja par **Kultūras un izglītības (KI) fondu**. KI fonda līdzekļus veido atskaitījumi no atlīdzības ārvalstu autoriem 10% apmērā atbilstoši līgumiem ar ārvalstu autortiesību organizācijām. Uzkrātos fonda līdzekļus izlieto saskaņā ar KI fonda noteikumiem. Fonda līdzekļu atlikums 2016. gada 31. decembrī bija 197 645 EUR.

Pēc AKKA/LAA 2016. gada pārskata sagatavojusi

Ieva Kolmane,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Saeima atbalsta jaunu likumu autortiesību jomā

2017. gada 18. maijā Saeima trešajā lasījumā atbalstīja jauno Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma likumu (AKPL), kura mērķis ir kolektīvā pārvaldījuma organizāciju (KPO) darbu darīt pārskatāmāku un efektīvāku. Ar jauno likumu pārņemta Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiesību lietošanai tiešsaistē daudzteritoriālo licencēšanu iekšējā tirgū.

Jauns regulējums ieviests arī muzikālo darbu tiešsaistes tiesību licencēšanā – radīta iespēja šīs licences izsniegt attiecībā uz vairāk nekā vienu Eiropas Savienības dalībvalsti.

Atbalstīti arī grozījumi Autortiesību likumā (ATL), no kura kolektīvā pārvaldījuma organizāciju regulējums tagad iznests jaunajā AKPL tekstā. Ieviesti arī redakcionāla rakstura grozījumi, lai abus likumus saskaņotu definīciju un terminoloģijas ziņā.

Pie AKPL un ATL projektiem gandrīz gadu strādājusi Kultūras ministrijas koordinēta nozares pārstāvju darba grupa, tostarp arī AKKA/LAA delegētie eksperti.

Ieva Kolmane,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Turpinājums no 13. lpp.

Pēc statūtu grozīšanas biedri savas tiesības piedalīties kopsapulcē varēs īstenot arī ar elektroniskās saziņas līdzekļu starpniecību. AKKA/LAA pārstāvētajiem autoriem būs iespēja izvēlēties, kurus tiesību veidus, kurus darbu veidus un attiecībā uz kādām teritorijām tie vēlas uzticēt kolektīvajam pārvaldījumam. Tāpat AKKA/LAA pārstāvētie autori neatkarīgi no tā, vai konkrētais tiesību veids ir vai nav uzticēts kolektīvajam pārvaldījumam, būs tiesības izsniegt licences savu darbu nekomerciālai izmantošanai atbilstoši kopsapulces apstiprinātajiem nosacījumiem.

AKKA/LAA īstenotais tiesību pārvaldījums

Ar jauno likumu noteikts tiešs laika ietvars, kurā veicama sadale, – ne vēlāk kā deviņus mēnešus pēc finanšu gada beigām, tomēr šajā jomā būtiskas izmaiņas nav gaidāmas, jo šis termiņš tiek ievērots jau šobrīd. Izmaiņas vairāk skar tieši to, kā autoriem un citu valstu autorus pārstāvošajām organizācijām tiek sniegtas atskaite par finansiālajām izmaksām. Šīs atskaites, sākot ar 2018. gadu, saturēs informāciju par izmaksāto atlīdzību un darbu izmantojumu sīkāka griezumā nekā līdz šim.

Visas izmaiņas un atbilstība jaunajam likumam AKKA/LAA jānodrošina līdz 2017. gada 31. decembrim, un šā procesa nozīmīgākā daļa būs AKKA/LAA Statūtu grozījumu pieņemšana kopsapulcē, jaunas padomes ievēlēšana un atsevišķu kopsapulces kompetencē ietverto noteikumu pieņemšana.

Imants Belogrīvs,

AKKA/LAA Juridiskās nodaļas vadītājs

Iedvesma. Juridiski korekti

2017. gada sākumā sabiedrībā, iesaistoties arī televīzijai, tika plaši apspriests Latvijas Nacionālā teātra iestudējums „Lidojošais Travolta”, turklāt – ne tik daudz analizējot iestudējuma mākslinieciskos plusus un mīnus, bet pievēršoties jautājumam par autorību.

vērtē viņa uzrakstīto darbu. „Man ir tāda duāla sajūta,” atzina Dīcis, savukārt Regnārs Vaivars uzsvēra, ka viņš vienmēr šādi taisot izrādes.

Skaidrības labad gan jāatgādina, ka AKKA/LAA darbības joma ir autora mantisko tiesību pārvaldījums, savukārt jauna darba radīšana, izmantojot jau esošu, autortiesību aizsargātu darbu, ir personisko tiesību joma. Cik noprotams no turpmākajiem komentāriem un skaidrojumiem, teātris un lugas autors vienojās par abām pusēm pieņemamu situācijas risinājumu. Protams, šādai situācijai ir sekas, kas pāriet arī uz mantisko tiesību jomu, jo rodas gluži loģisks jautājums – kurš tad ir iestudētā darba

autors un kuram un kādās proporcijās tiks maksāta autoratlīdzība par darba turpmāko izmantojumu? Arī šādu jautājumu risina līgums, kas tiek noslēgts ar pamatdarba autoru (vai viņa pārstāvjiem): cik liela būs autoratlīdzība un – kāda būs proporcija, ja darbs tiek pārveidots. Piemēram, Francijas autortiesību

Teātros nereti vērojamā autora darba brīva interpretācija tomēr būtu stingri jābalsta juridiski korektās attiecībās ar darba autoru, turklāt – vienošanās jāslēdz pirms darba iestudēšanas.

Foto: © Kristīne Šlīva

Pārgaujas ģimnāzija), Veronika Ignatova (Rīgas Valsts 1. ģimnāzija), Una Skuja un Sanija Vītola (Valmieras Pārgaujas ģimnāzija).

Ēnu diena AKKA/LAA

Ēnu diena ir pasaulē atpazīstama un atzīta *Junior Achievement* karjeras izglītības programma 1.–12. klašu skolēniem, kuras laikā skolēni apmeklē kādu darba vietu un 4–6 stundu garumā vēro interesējošās profesijas pārstāvja darba ikdienu. Latvijā Ēnu diena ir

biznesa izglītības biedrības „*Junior Achievement* – *Young Enterprise* Latvija” („JA-YE Latvija”) reģistrēta preču zīme.

Ēnu dienas mērķis ir iepazīstināt skolēnus ar dažādu profesiju un nozaru prasībām, lai palīdzētu jauniešiem izvēlēties profesiju un atbilstoši sagatavotos darba tirgum.

AKKA/LAA Ēnu dienas programmā piedalās jau daudzus gadus. Šogad 15. februārī pie mums viesojās sešas „ēnas”, ieinteresējušās par to, ar ko nodarbojas AKKA/LAA: attēlā no kreisās puses: Viktorija Selivanova (Mālpils vidusskola), Madara Cīrule (Mālpils vidusskola), Petra Razgale (Valmieras

Teātri par šo problēmu skaļi nerunā, bet ir zināms, ka vairāki teātri šādas pretenzijas ir saņēmuši un maksājuši pieprasītās kompensācijas par pārkāpumu. Kas ir šādu uz likuma pārkāpuma robežas balansējošu vai tiešu likumpārkāpumu iniciators? Režisors? Pats teātris, kuram ir ļoti stipra vēlme darbu iestudēt tieši šādā veidā, vai tieši šo darba pārveidojumu, vai atspoguļot tieši šo tematu? Retoriski jautājumi...

iestudēt kādu atsevišķu uzrakstītas lugas vai redzētas filmas sižeta līniju), izlemj algot dramaturgu, kurš uzraksta „jaunu” lugu. Šādu iestudējumu reklāmas un recenziju materiālos sastopamies ar terminoloģisku putru – vieni uzsver dramatizējuma risinājumus, citi runā par jaunā autora lugu, bet vēl citi piesauc dramaturģiskā materiāla autoru. Par vienu un to pašu iestudējumu lasām, ka tā ir gan dramaturga X „vīziju plūsma”, gan autora Y darba rūpīgs dramatizējums.

Telefoniski stāstītie iestudējumu ieceru apraksti sniedz gan tādus formulējumus kā „lugas scenārijs”, gan „izrādē izmantota tikai galvenā sižetiskā līnija, aktieri galvenokārt runā paši”, ir arī „lugas idejiskā apstrāde”, savukārt amatierteātru iesniegtajos iestudējumu pieteikumos lugām regulāri tiek norādīti arī dramatizējuma autori, kas parasti ir šo iestudējumu režisori.

Vēlreiz jāuzsver, ka teātri, izvēloties iet šādu ceļu, nopietni riskē saņemt pretenzijas

no oriģināldarba autora, tā pārstāvjiem vai aģentiem. Teātri par šo problēmu skaļi nerunā, bet ir zināms, ka vairāki teātri šādas pretenzijas ir saņēmuši un maksājuši pieprasītās kompensācijas par pārkāpumu. Kas ir šādu uz likuma pārkāpuma robežas balansējošu vai tiešu likumpārkāpumu iniciators? Režisors? Pats teātris, kuram ir ļoti stipra vēlme darbu iestudēt tieši šādā veidā, vai tieši šo darba pārveidojumu, vai atspoguļot tieši šo tematu? Retoriski jautājumi... *Tête-à-tête* sarunā tiek norādīts uz režisoru ambīcijām. Vienlaikus visas iesaistītās personas, ar kurām šī raksta tapšanas laikā runāju, noteikti nevēlas, ka tiktu minēts viņu vārds. Latvija ir pārāk maza, visiem tepat vien jādzīvo un jāstrādā. Un katram, iespējams, esot kāds „grēciņš”; ja sāks skaļi runāt par viena pārkāpumu, nezin kas vēl var atklāties par citiem...

Teātru administratīvais personāls, pieļaujot (vai – veicinot?) šādu iestudējumu tapšanu, turpina klusējot „nokārtot nesmukumu”, maksājot lielas kompensācijas autoriem, kuru tiesības tikušas aizskartas (cik man zināms – lielākoties tie bijuši ārvalstu autori), daži iestudējumi neuzkrītoši izņemti no repertuāra, jo saņemts autora aizliegums viņa darbu turpmāk izmantot. Dažus režisorus atsevišķos teātros vairs neaicināšot iestudēt izrādes. Klusējot, mīļā miera labad. Par autortiesību pārkāpumiem nevienam skaļi nerunā. Un sabiedrībā tiek radīta pārliecība, ka „tā dara visi”.

Nerunājot par šādas situācijas juridiskiem aspektiem, gluži cilvēciski vēlos uzrunāt jaunos dramaturgus un aicināt viņus pārdomāt, vai tieši šādi – nerespektējot citu kolēģu tiesības – vajadzētu uzsākt savu radošo karjeru.

Sandra Millere,

AKKA/LAA Literāro un dramatisko darbu nodaļas vadītāja

Vizuālo darbu autortiesību mantošana

Saskaņā ar Autortiesību likumu un Bernes konvenciju vizuālo darbu mantisko tiesību aizsardzības termiņš, tāpat kā pārējiem autoriem, ir autora dzīves laiks un 70 gadu pēc autora nāves.

Tā šķiet visiem autoriem un mantiniekiem zināma un skaidra ziņa, tomēr ikdienas darbā saskaros ar neskaidrībām un jautājumiem no darbu lietotāju, autoru un mantinieku puses.

Galvenais, ka autortiesības ir mantojamas tāpat kā jebkura cita manta – kustamais, nekustamais īpašums vai naudas līdzekļi. Autortiesību turpināšanās pēc autora nāves ir iespēja saglabāt un nodot to mantisko vērtību arī nākamajām paaudzēm. Pieņemot mantojumu, mantinieks uzņemas par to atbildību un ir pilntiesīgs noteicējs autora darbu izmantošanas gadījumos. Mantiniekam ir ne tikai iespēja saņemt atlīdzību par autora darba izmantojumu, bet arī tiesības noteikt, kad, kādā veidā un kādā apjomā darbs tiks izmantots. Vizuālos darbus – fotogrāfijas, gleznas, zīmējumus un grafikas – potenciālie darbu lietotāji biežāk vēlas mainīt vai pielāgot savam iedomātajam mērķim. Šādus gadījumus autoru darbu lietotāji var saskaņot ar autortiesību mantiniekiem. Piemēram, ir bijuši gadījumi, kad mantinieks aizliedz izmantot autora darbu kādā netikamā reklāmas kampaņā.

Autoriēm jāsaprot, ka nesakārtotas autortiesību mantojuma lietas apgrūtina turpmāko darbu pārvaldīšanas procesu. Pēc mākslinieka nāves paliek dzīves laikā radītie darbi un, ja nav likumīga mantinieka, darbu liktenis kļūst neskaidrs, to likumīgā lietošana – apdraudēta. Ar mūsdienu tehnoloģijām vizuālo darbu kopijas vai reprodukcijas ir viegli iegūt un izmantot vēlamojā formātā un galaproduktā

(grāmatā, presē, internetā utt.). Ja autoru darbu lietotāji tomēr izmanto darbus, kuru autortiesību statuss nav skaidrs, viņi to dara nelegāli, pārkāpjot likumu, jo nav saprotams, no kā saņemt atļauju. Jāuzsver, ka šāds nelikumīgs izmantojums nav pieļaujams.

Gadījumos, kad autors ir noslēdzis līgumu ar autortiesību aģentūru, darbu licencēšana līguma ietvaros turpinās arī pēc autora nāves un atlīdzība tiek uzkrāta līdz brīdim, kad piesakās likumīgais mantinieks. Atgādināšu, ka likumīgs mantinieks var būt ne tikai fiziska, bet arī juridiska persona, piemēram – muzejs. Mēs, kolektīvā pārvaldījuma organizācija, pildot Autortiesību likumā noteikto pienākumu, iekasējam atlīdzību arī vizuālo darbu tālākpārdošanas gadījumos (skat. <http://www.akka-laa.lv/lv/autoriem/vizuali-darbi/vizualo-darbu-talakpardosana/>). Ja autors ir jau aizsaulē, taču kopš viņa nāves nav aizritējuši 70 gadi, atlīdzību var izmaksāt tikai tādiem mantiniekiem, kas ir saņēmuši mantojuma apliecību ar ierakstu par mantojumā iekļautām autortiesībām. Ja glezna, fotogrāfija, lietišķās mākslas darbs vai cits vizuālās mākslas darbs jau pārdots kaut vienu reizi, iespējamajam mantiniekam jau ir vērts padomāt par mantojuma apliecības saņemšanu, jo visdrīzāk darbs tiks pārdots atkārtoti un tad būs iespēja saņemt atlīdzību par tālākpārdošanu.

Mantojuma lietu kārtošana ne vienmēr rit gludi, turklāt mantinieks ne vienmēr ir tikai viens, tāpēc vislabāk vērsties pie notāra, kurš ir kompetents tieši autortiesību mantošanas jautājumos. Turpmākā mantoto darbu autortiesību administrēšana paliek jau likumīgo mantinieku rokās, un viņiem ir izvēle – darbu izmantojumu pārvaldīt pašiem, uzticēt to savam pārstāvim vai autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijai.

Inga Mūrniece,

AKKA/LAA Vizuālo darbu nodaļas vadītāja

Darbu reģistrācija

Autortiesību likums kā vienu no principiem nosaka, ka autortiesību piederības apliecināšanai nav nepieciešama reģistrācija, darba speciāla noformēšana vai kādu citu formalitāšu ievērošana. Autors var izvēlēties norādīt savu vārdu, lietot pseidonīmu vai saglabāt anonimitāti. Tiesa, likums arī mudina lietot autortiesību aizsardzības zīmi – burtu „c” aplītī (©) kopā ar autora vārdu un darba pirmpublicējuma gadu, lai atvieglotu darba tiesību īpašnieka identifikāciju.

Lai gan likums nepieprasa darba reģistrāciju paša darba un tā autora aizsardzības nolūkos, AKKA/LAA, lai izsniegtu licences un sadalītu autoratlīdzību, ir nepieciešama tiesību īpašnieku apstiprināta informācija par muzikāla, audiovizuāla vai horeogrāfiska darba autoriem, jo šiem darbiem lielākoties ir vairāki autori.

AKKA/LAA interneta vietnē www.akka-laa.lv atrodams arī reģistrētiem lietotājiem pieejams tiesību īpašnieku portāls. Lai kļūtu par portāla lietotāju, jānoslēdz papildu līgums ar AKKA/LAA, pirms 2016. gada jūlija jau reģistrētiem lietotājiem jāpieprasa jauna parole (info@akka-laa.lv; 67 506 426). Portālā autori var reģistrēt savus muzikālos darbus un piekļūt sadales datiem.

Par muzikālo darbu reģistrāciju

Muzikāli darbi ir iedalāmi lielo un mazo tiesību darbos – mazo tiesību darbi (*petit droits*) ir atsevišķas dziesmas, to cikli, instrumentāli darbi un citi nelieli skaņdarbi. Lielo tiesību darbi (*grand droits*) ir dramatiski un muzikāli dramatiski darbi (piemēram, mūzikls, balets, opera, rokopera).

AKKA/LAA līgumā ar autoru abi darbu veidi ir nošķirti – kā muzikāli un muzikāli dramatiski darbi. Šī atkāpe ir aicinājums lielo tiesību darbu autoriem.

Lielo tiesību darbu autori lielākoties savu darbu izmantojumu pārvalda paši, vienojoties ar izmantotāju (piemēram, teātri). Attiecībā uz mazo tiesību darbiem ērtāk ir pilnvarot AKKA/LAA, kas licencēšanu un sadali veic centralizēti. Nereti muzikāli dramatisko darbu atsevišķas daļas, piemēram, rokoperas dziesma, kas pēc dabas var būt autonoma, tiek raidīta radio, atskaņota koncertā, ievietota dziesmu izlasē. Tajā brīdī šis atsevišķais skaņdarbs jau ir mazo tiesību darbs; ja autors ir pilnvarojis AKKA/LAA pārvaldīt mazo tiesību darbus, tā lietojums tiek attiecīgi licencēts, atlīdzību iekasē un sadala kā par mazo tiesību darbu. Līdz ar to, lai gan autors pats pārvalda savu lielo tiesību darbus, aicinām autorus reģistrēt atsevišķus to fragmentus kā mazo tiesību darbus.

Runājot par dziesmu cikliem, virknēm un līdzīgiem darbiem, kuru atsevišķas daļas var atskaņot kā autonomus skaņdarbus, vislabāk ir reģistrēt vairākdaļīgo darbu un atsevišķi katru tā daļu.

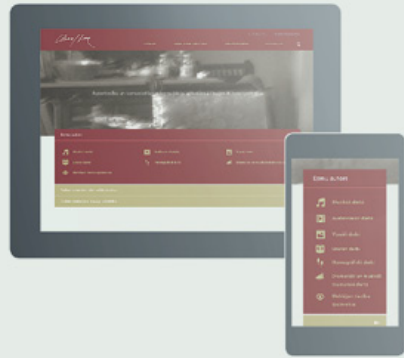
Muzikāla darba žanrs

Reģistrācijas brīdī ir svarīgi norādīt darba žanru, jo no tā ir atkarīgi autoratlīdzībai piemērojamie autoru attaisnotie izdevumi. AKKA/LAA no autoriem iekasētās atlīdzības atskaita autoru izdevumus tādā apmērā, kā to nosaka LR Ministru kabineta Noteikumi nr. 793 – „Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība”. Lielo tiesību darbiem autora izdevumi noteikti 40% apmērā. Tāpat 40% ir arī mazo tiesību kamerdarbiem,

simfoniskiem, vokāli simfoniskiem, kora darbiem un darbiem pūtēju orķestrim. Pārējiem muzikāliem darbiem (piemēram, dziesmām, tautasdziesmu apdarēm) – autora izdevumi noteikti

Muzikāli darbi ir iedalāmi lielo un mazo tiesību darbos – mazo tiesību darbi (*petit droits*) ir atsevišķas dziesmas, to cikli, instrumentāli darbi un citi nelieli skaņdarbi. Lielo tiesību darbi (*grand droits*) ir dramatiski un muzikāli dramatiski darbi (piemēram, mūzikls, balets, opera, rokopera).

Strādā jaunajā AKKA/LAA interneta vietnē!

25% apmērā. Šā iemesla dēļ **aicinām, darbu reģistrējot, precizēt žanru**, jo tas tieši ietekmē saņemamās atlīdzības apmēru.

Aicinām reģistrēt muzikālos darbus, ja tie kaut reizi skanējuši koncertā, raidīti radio vai kā citādi publiskoti. Ja darbs nav reģistrēts un parādās AKKA/LAA licenciātu iesniegtajās atskaitēs kā izmantots kādā no pārvaldītajiem izmantojuma veidiem, AKKA/LAA, protams, sazināsies ar autoru un aicinās darbu reģistrēt. Tomēr tas rada papildu izdevumus, un aizkavējas atlīdzības sadale visiem autoriem.

Autors savu reģistrēto darbu sarakstu var aplūkot www.akka-laa.lv (reģistrētiem lietotājiem), arī saņemt e-pastā, rakstot uz info@akka-laa.lv.

Ieva Dombrovskā,

AKKA/LAA Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītājas vietniece

Atgādinām, ka personiskais profils vietnē www.akka-laa.lv ir pieejams visiem AKKA/LAA autoriem.

Tiem, kas līdz šim nav bijuši vietnes reģistrēti lietotāji, ar AKKA/LAA jānoslēdz līgums par piekļuvi savam vietnes profilam. Jau reģistrētos lietotājus aicinām sazināties ar AKKA/LAA, lai saņemtu jauno autorizācijas paroli: zvaniet 67506426 vai rakstiet autoriem@akka-laa.lv!

Japānas mākslinieki pieprasa tālāk-pārdošanas tiesības

22. februārī Tokijā pulcējās virkne ietekmīgāko Japānas vizuālās mākslas praktiķu

un teorētiķu, lai paustu atbalstu tālākpārdošanas tiesību pārvaldības ieviešanai Japānas teritorijā. Japāna ir starp nu jau pavisam nedaudzām valstīm, kur mākslas tirgus ir apjomīgs un rošīgs, taču tālākpārdošanas

tiesības joprojām netiek īstenotas. Tokijas konferenci, kas ir svarīgs solis ceļā uz tālākpārdošanas tiesību nozīmības skaidrošanu pasaules mērogā, palīdzēja rīkot Starptautiskā autoru un komponistu

biedrību konfederācija (CISAC). Tās ģenerāldirektors Gadi Orons bilda, ka „tālākpārdošanas tiesībām ir likumīgs pamatojums, turklāt tās vizuālās mākslas tirgū ienes godīgumu, cieņu pret mākslasdarbu

radītājiem, ekonomiskas priekšrocības un caurredzamību”.

Latvijā tālākpārdošanas tiesības ir spēkā no 2004. gada – vairāk skat. <http://www.akka-laa.lv/lv/autoriem/vizuali-darbi/vizualo-darbu-talakpardosana/>.

Augstākā tiesa spriež par labu autoriem

Š. g. martā stājies spēkā Augstākās tiesas 2015. gada decembra spriedums autoru biedrības

AKKA/LAA lietā pret Latvijas Televīziju. Tiesa piesprieda par labu AKKA/LAA 637 836,89 EUR, tiesas izdevumus valsts nodevas nomaksai – 1865,40 EUR un ar lietas vešanu saistītos izdevumus advokāta palīdzības apmaksai

5030,05 EUR apmērā. Šo summu valdība LTV piešķirusi no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem. Daļēji apmierināta autoru biedrības prasība, piedzenot atlīdzību par laika posmu no 2005. līdz

2008. gadam, ar LTV vēl atliek vienoties par pārrēķinu laika posmā no 2009. līdz 2012. gadam, jo tiesas noteiktais autoratlīdzības procents attiecas arī uz laika posmu līdz 2012. gadam, par ko LTV šobrīd maksājusi

atlīdzību tikai daļēji apmērā. Atlīdzību sadalīs un izmaksās aizsargātu muzikālo darbu autoriem, kas strīdīgajos gados par darbu izmantojumu LTV saņēmuši nesamērīgi mazu atlīdzību. Tas biedrībai

nozīmē atkārtoti apstrādāt reiz jau apstrādātas atskaites.

Atlīdzības sadales AKKA/LAA autoriem

AKKA/LAA ir multirepertuāra organizācija, kas nozīmē, ka literāru, dramatisku, horeogrāfisku, vizuālu, audiovizuālu un muzikālu darbu izmantojums tiek licencēts dažādos izmantojuma veidos un vietās, kas, iekasējot atlīdzību, ģenerē ļoti daudzas sadales. Autori būs ievērojuši, ka atlīdzības izmaksa notiek katru mēnesi, parasti 18. un 19. datumā.

Vēlreiz jāatgādina, ka finanšu gads uzrāda konkrētajā gadā iekasēto atlīdzību, taču atkarībā no autoru darbu un izmantojumu veida atlīdzību sadala un izmaksā tad, kad tā ir ieskaitīta, saņemtas atskaites par izmantotajiem darbiem un tur, kur nepieciešama darbu reģistrācija (muzikālie, horeogrāfiskie un audiovizuālie darbi), tas arī ir izdarīts. Lielās raidorganizāciju un daudzās koncertu programmas prasa savu apstrādes laiku, līdz ar to apjomīgās sadales notiek ar pusgada vai pat vesela gada nobīdi no izmantojuma datuma. Savukārt lielo sadaļu apstrādes dati tiek izmantoti analogo un izlases sadaļu veikšanai, t.i., izmantojuma veidos, kur lietots liels skaits autoru darbu, taču programmas netiek iesniegtas: piemēram, tā tiek sadalīta nesēja atlīdzība un arī atlīdzība par publisko izpildījumu mehāniskajā ierakstā.

Lai sniegtu labāku priekšstatu par autoratlīdzības sadalēm un izmaksām gada garumā, publicējam sadales plāna variantu – ideālo jeb tuvu ideālam –, paturot prātā, ka, izstrūkstot kādam no iepriekš minētajiem parametriem – naudai, atskaitēm, darbu reģistrācijai –, sadales plānu esam spiesti koriģēt.

Anita Sosnovska,

AKKA/LAA izpilddirektore vietniece,
Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītāja

Plānotās autoratlīdzību sadales

- Atlīdzību par darbu izmantojumu teātros, izdevniecībās, interneta vietnēs un mehāniskajā reproducēšanā izmaksā nākamajā mēnesī pēc atlīdzības un atskaišu saņemšanas.

- Atlīdzību par darbu izmantojumu ārvalstīs izmaksā nākamajā mēnesī pēc atlīdzības un atskaišu saņemšanas.

- Par vizuālu, literāru, dramatisku un audiovizuālu darbu izmantošanu televīzijā iepriekšējā gada otrajā pusē atlīdzību izmaksā maijā un jūnijā, par izmantojumu esošā gada pirmajā pusē – oktobrī.

- Par literāro darbu raidīšanu iepriekšējā gada otrajā pusē atlīdzību izmaksā maijā, par esošā gada pirmajā pusē raidītajiem darbiem – septembrī.

- Par koncertiem, kur autoratlīdzība iekasēta, sākot no 300 EUR, un uz vienu darbu ne mazāk kā 10 EUR, atlīdzību sadala 3 mēnešu laikā, tiklīdz saņemta nauda, programma un darbi ir reģistrēti.

- Par koncertiem, kur atlīdzība iekasēta zem 300 EUR, tā tiek sadalīta jūnijā par iepriekšējā gada otro pusi un novembrī – par esošā gada pirmo pusi.

- Atlīdzību par muzikālo darbu raidīšanu Latvijas Radio izmaksā jūnijā.
- Atlīdzību no Latvijas Radio par autoru darbu ierakstiem fonogrammās izmaksā jūnijā un novembrī.

- Atlīdzību par muzikālo darbu raidīšanu komercradio izmaksā oktobrī, novembrī.

- Atlīdzību par muzikālo darbu raidīšanu televīzijās izmaksā oktobrī, novembrī.

- Par kinoteātros izmantoto mūziku filmās atlīdzību izmaksā novembrī, decembrī.

- Atlīdzību par darbu retranslēšanu autori saņem reizi gadā – decembrī.

- Atlīdzību par publisko izpildījumu mehāniskajā ierakstā sadala un izmaksā jūnijā un decembrī.

- Par publisko patapinājumu atlīdzību izmaksā reizi gadā – decembrī.

- Nesēja atlīdzību par dažādiem darbu izmantošanas veidiem izmaksā novembrī un decembrī.

- Depozītprocentus par visu darbu veidiem izmaksā decembrī.

- Ārvalstu autoru organizācijām atlīdzību izmaksā jūnijā un decembrī, neskaitot avansa un lielo koncertu maksājumus pēc nepieciešamības.

Kas ir taisnīgs autorlīgums?

Nemot vērā, ka autortiesības ir spēkā visu autora dzīves laiku un vēl 70 gadu pēc autora nāves, svarīgi ir apzināties, kādi līgumi tiek slēgti ar izmantotajiem vai pasūtītājiem par atļauju izmantot savus darbus vai par savu tiesību nodošanu, jo netaisnīga autorlīguma noslēgšanas gadījumā autors ne tikai var “apzagt” sevi, bet arī viņa mantinieki nevarēs pretendēt uz autoratlīdzības mantošanas tiesībām.

Lai izvairītos no iespējamiem strīdiem par savām mantiskajām vai personiskajām autortiesībām, kas varētu rasties netaisnīgu autorlīgumu noslēgšanas gadījumos, iesakām ievērot zemāk minētās vadlīnijas autorlīgumu noslēgšanai.

Sākumā ir jānošķir divi gadījumi – autorlīgums kā pasūtījuma līgums un darba attiecību ietvaros radīts darbs. Autorlīgums kā pasūtījuma līgums būtu slēdzams atsevišķi par konkrēta darba radīšanu, līgumā vienojoties par visiem svarīgajiem noteikumiem, savukārt darba radīšanu darba attiecību ievaros var noteikt pašā darba līgumā, autorlīgumu atsevišķi neslēdzot. Autortiesību likuma 12. pantā noteikts – ja autors, būdams darba attiecībās ar darba devēju, ir radījis darbu, pildot darba pienākumus, personiskās un mantiskās tiesības uz šo darbu pieder autoram, bet mantiskās tiesības atbilstoši līgumam var nodot darba devējam (tas gan neattiecas uz datorprogrammu izstrādātājiem). Savukārt Autortiesību

likuma 13. pants nosaka – ja noslēgts autora līgums par pasūtītu darbu, autoram jāizpilda pasūtījums saskaņā ar līguma noteikumiem, jānodod darbs pasūtītājam izmantošanai līgumā noteiktajā termiņā un norādītajā kārtībā.

Līgumā vajadzētu būt noteiktiem konkrētiem termiņiem un definīcijām, lai katra no pusēm savas saistības saprot vienādi. Nereti mēdz gadīties, ka definīcijas tiek uztvertas dažādi, tāpēc pusēm būtu jāvienojas par vienādu izpratni. Parasti autorlīguma priekšmets ir konkrēta darba radīšana. Autorlīgumā ir svarīgi noteikt katras puses tiesības, pienākumus un arī darbu izmantošanas kārtību, piemēram, vai un kādas autora mantiskās tiesības pāriet pasūtītājam. Autortiesību likuma 14. pants nosaka – darba autoram ir neatsavināmas autora personiskās tiesības uz autorību, izlemšanu par darba izziņošanu, darba atsaukšanu, vārdu, darba neaizskaramību, pretdarbību darba izkropļošanai, sagrozīšanai vai citādi pārveidošanai. Būtiski ir atcerēties, ka minētās autora personiskās tiesības autora dzīves laikā nevar pāriet citai personai, savukārt mantiskās tiesības var nodot citām personām pilnībā vai tikai daļēji. Ja autorlīgumā nav atrunas par mantisko tiesību nodošanu, būtu jānosaka, kāda licence tiek piešķirta darba izmantošanai – vienkāršā licence vai izņēmuma licence. Vienkāršā licence dod licences saņēmējam tiesības veikt tajā norādītās darbības vienlaikus ar autoru vai citām personām, kuras arī saņēmušas vai saņems attiecīgo licenci, savukārt izņēmuma licence dod tiesības veikt tajā norādītās darbības vienīgi licences saņēmējam. Pusēm būtu jāvienojas par laiku, uz kādu izsniegta licence, un arī par teritoriju, kurā licence ir spēkā.

Svarīgi autorlīgumā ir noteikt, kā puses risina domstarpības, kas radušās līguma izpildē vai nepienācīgā izpildē – kā un kādos apstākļos puses var līgumu pārtraukt, kādi zaudējumi līguma pārtraukšanas gadījumā sedzami vainīgajai pusei, kā puses atlīdzina zaudējumus. Būtu precīzi jānosaka līguma

laušanas procedūra, lai katra puse zina, kā rīkoties, ja nav apmierināta ar līguma izpildes gaitu.

Tā kā esam Eiropas Savienībā, arvien biežāk līgumos parādās starpvalstu elements – kādai no līgumslēdzēju pusēm Latvija nav mītnes zeme, tāpēc autorlīgumā ir svarīgi noteikt, pēc kuras valsts normatīvajiem aktiem tiks skatīts iespējamais strīds. Pat ja abām pusēm Latvija ir mītnes zeme, tāpat ir svarīgi noteikt, ka iespējamā tiesvedība notiks saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem pēc piekritības. Jāpievērš uzmanība, vai līgumā nav ietverts nosacījums par šķirējtiesu, jo tas var sarežģīt taisnīgu strīda atrisinājumu.

Autoram, slēdzot autorlīgumu, būtu jāizvērtē un jānosaka summa, par kādu viņš ir gatavs veikt līgumā noteikto darbu. Te būtiski ir saprast, vai mantiskās tiesības tiek paturētas autora valdījumā vai nodotas pasūtītājam. Protams, ka nav iespējams novērtēt visu autoru radītos darbus pēc vienādiem kritērijiem un noteikt vienādas summas, bet vajadzētu ņemt vērā, ka pārmērīgas summas prasīšana no pasūtītāja var kaitēt pašam autoram. Proti – ja darbs netiek izmantots vispār, tas nekādu peļņu nenes. Jo vairāk darbs tiek izmantots, jo lielāks labums pašam autoram, ja mantiskās tiesības palikušas viņa valdījumā. Tāpat ir būtiski, ka katra darba izmantošanas reize popularizē autora vārdu, kas var kalpot par pamatu jaunu autorlīgumu noslēgšanai vai autoratlīdzības saņemšanai. Nosakot summu, jāņem vērā atlīdzības apmēra samērīgums ar pielīgto, proti, darba radīšanas sarežģītība, ekskluzivitāte, apjoms, vai un kādas tiesības paliek autoram vai pāriet pasūtītājam, kādi ir noteikumi par darba turpmāku izmantošanu u.tml. Tāpat ir skaidri jānosaka norēķinu kārtība, kādā pasūtītājs veic autoratlīdzības samaksu par paveikto darbu – gan termiņu, kad atlīdzība tiks samaksāta, gan nodokļu jautājumi.

Aija Ventsele,

AKKA/LAA jurista palīdz

Autortiesību kurss tiešsaistē

Starptautiskā autoru un komponistu biedrību konfederācija (CISAC) tiešsaistes platformā *FutureLearn* radījusi jaunu, līdz šim nebijušu mācību kursu par autortiesību jautājumiem. Kurss, kura nosaukums ir „Par autortiesībām:

vēsture, kultūra, industrija”, ilgst 4 nedēļas, kursa beidzēji saņem sertifikātu. Reģistrēšanās iespējama vietnē www.futurelearn.com/courses/exploring-copyright/.

Kurss (angļu valodā) studentiem, autoriem, politiķiem un pārējiem

interesentiem visā pasaulē ir pieejams no š. g. 20. marta. *FutureLearn* ir Lielbritānijas Atklātās Universitātes tiešsaistes platforma, kursu izstrādājusi Marisa Gandelmane (*Marisa Gandelman*), savulaik CISAC vicepriekšsēdētāja.

Latvijas padomju filmu autori atgūst tiesības

2017. gada 31. janvārī LR Augstākā tiesa (AT) atstāja spēkā Rīgas apgabaltiesas spriedumu lietā par mantiskajām

autortiesībām uz „Rīgas kinostudijā” tapušajām 973 padomju filmām, kas radītas no 1964. gada līdz 1990. gada 4. maijam. Spriedums vēsta, ka tiesības uz šīm filmām nevar

piederēt un nepieder juridiskām personām, taču ir spēkā filmu autoru kā fizisku personu mantiskās un personiskās autortiesības, uz ko attiecas aizsardzība, ciktāl tā noteikta LR Autortiesību likumā.

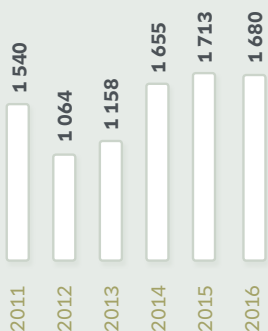
Tiesvedība ilgusi kopš 2008. gada, kad Kultūras ministrija pieprasīja aizliegt „Rīgas kinostudijai” un Dānijā reģistrētam uzņēmumam „Voxel Aps” izplatīt 973 filmas bez to autoru ziņas.

Spriedums nav pārsūdzams, līdz ar to šo filmu radītājiem – režisoriem, scenāristiem, operatoriem, māksliniekiem un mūzikas autoriem – ir garantētas tādas pašas tiesības kā citu

audiovizuālo darbu radītājiem: atļaut vai aizliegt savu darbu izmantošanu un par filmu izmantošanu saņemt atlīdzību.

Daži publiskā patapinājuma sadales dati

Publiskā patapinājuma atlīdzību saņēmušo autoru skaits 2011–2016

2016. gada nogalē par darbu izsniegumu Latvijas bibliotēkās 2015. gadā pavisam sadalīti valsts budžetā paredzētie un LR Kultūras ministrijas piešķirtie 307 362 EUR.

Pētījums par darbu izsniegumu skaitu veikts 132 bibliotēkās un to filiālēs, aptverot visus Latvijas reģionus un lielākās pilsētas. Grāmatu, nošu izdevumu un audiovizuālo materiālu (filmu, mūzikas video, fonogrammu) izsniegumu skaits ir 2 730 650, no tiem absolūtais vairākums – 2 661 639 izsniegumu – grāmatām. Publiskā patapinājuma (PP) atlīdzība sadalīta 1680 autoriem, lielākā aprēķinātā summa pirms nodokļu nomaksas – 7 359,23 EUR. Kā ierasts, visvairāk darbu reģistrējuši, līdz ar to lielākās PP atlīdzības summas saņēmuši tulkotāji.

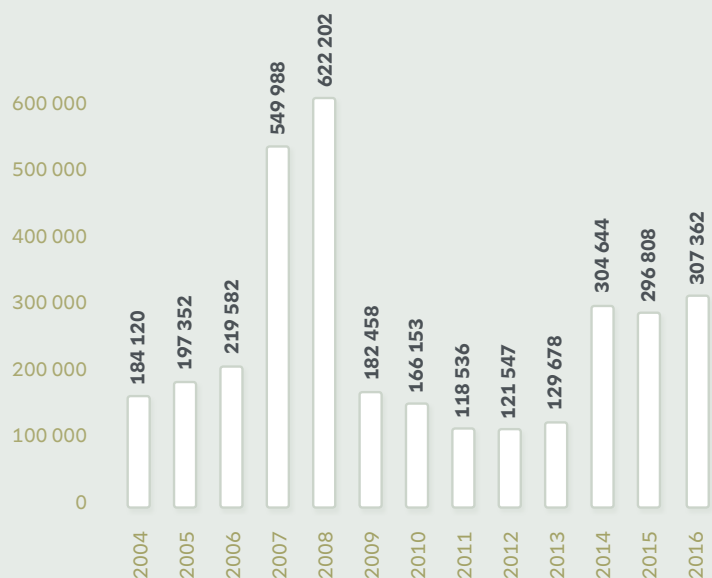
2015. gadā visvairāk lasīto grāmatu oriģinālliteratūras topā sastopami Daces Judinas, Ingas Jērumas, Ērika Kūļa un citu autoru kriminālromāni, tāpat lasītāji interesējas par sabiedrībā pazīstamiem cilvēkiem, uz ko norāda Līgas Blauas dokumentālās prozas popularitāte. Nenoliedzami lasītāju iecienīti ir vēstures temati, kas ieausti tādos romānos kā Māra Bērziņa „Svina garša” un Māras Zālītes „Pieci pirksti”. Dzejas grāmatu jomā

pārliecinoši uzvar dzejoļi bērniem. Par spīti visam jāsecina, ka vissvarīgākie Latvijas iedzīvotājiem tomēr šķiet eksistenciālas dabas jautājumi: pirmajā vietā ir Valda Zatlera grāmata „Kas es esmu?”

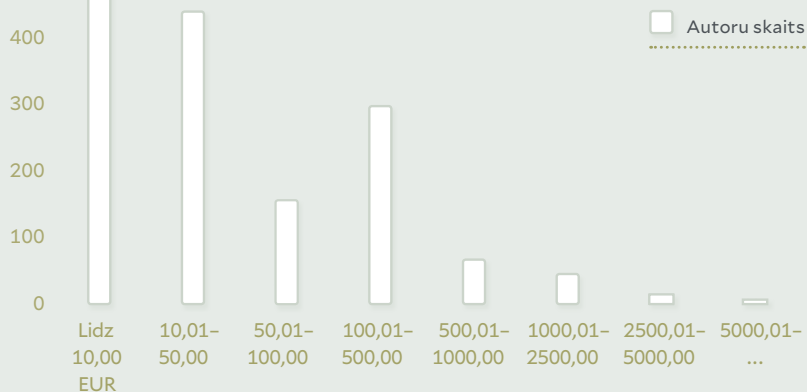
Renāte Kārklīņa,

AKKA/LAA Publiskā patapinājuma nodaļas vadītāja

No valsts saņemtā atlīdzība par publisko patapinājumu 2004–2016 (EUR)

Aprēķinātās PP atlīdzības sadalījums pēc autoru skaita summu intervālos 2016 (EUR)

Grāmatu autoriem un autoru mantiniekiem: pieteikumu iesniegšanas termiņš atlīdzības saņemšanai par iepriekšējo gadu ir kārtējā gada 31. augusts. Vairāk skat. <http://www.akka-laa.lv/lv/autoriem/literari-darbi/publiskais-patapinajums/>.

Latviešu oriģinālproza Grāmatu izsniegumu skaits Latvijas bibliotēkās 2015

Nosaukums	Izsniegumu skaits
1. Valdis Zatlers. <i>Kas es esmu?</i>	1802
2. Līga Blaua. <i>Harijs Spanovskis. Nekas jau nebeidzas...</i>	1463
3. Nīls Sakss. <i>Nāve – tās nav beigas</i>	1299
4. Dace Judina. <i>Siers otrajai pelītei</i>	1188
5. Māris Bērziņš. <i>Svina garša</i>	1163
6. Māra Zālīte. <i>Pieci pirksti</i>	1118
7. Dace Judina. <i>Ziemas blūzs</i>	1012
8. Inguna Bauere. <i>Ne zelts, bet putekļi: romāns 2 grāmatās. 1. grāmata. Mācītājs un viņa dēls</i>	862
9. Inga Ābele. <i>Klūgu mūks</i>	862
10. Austra Zīle. <i>Ieva dārza dziļumā</i>	831
11. Inguna Bauere. <i>Pelīte</i>	818
12. Arno Jundze. <i>Kristofers un ēnu ordenis</i>	799
13. Daina Avotiņa. <i>Rūdis</i>	760
14. Monika Zīle. <i>Dullā dzeguze</i>	759
15. Jānis Joņevs. <i>Jelgava '94</i>	748
16. Monika Zīle. <i>Vārdotājas brīvdienas</i>	687
17. Dace Judina. <i>Mēnesis pie jūras</i>	668
18. Inga Jēruma. <i>Ugunsdzēsēju balle</i>	638
19. Ēriks Kūlis. <i>Vecīt, bez komentāriem...</i>	618
20. Juris Zvirgzdiņš. <i>Miega pasaka</i>	614
21. Māra Svīre. <i>Vasaras kalnā: atmiņas</i>	594
22. Andris Puriņš. <i>Nāc droši iekšā, brāl!</i>	593
23. Ieva Samauska. <i>Govs uz bagāžnieka</i>	576
24. Eva Mārtuža. <i>Bīze vētras acī</i>	556
25. Dagnija Dreika. <i>Kaimiņu būšanas</i>	552

Latviešu dzeja Grāmatu izsniegumu skaits Latvijas bibliotēkās 2015

Nosaukums	Izsniegumu skaits
1. Uldis Auseklis. <i>Bante un tante: jauni dzejoļi bērniem</i>	662
2. Uldis Auseklis. <i>Man ir runcis Francis</i>	193
3. Inese Zandere. <i>Dieguburti</i>	144
4. Māra Cielēna. <i>Pūčumižā mums jāpietur</i>	141
5. Māris Rungulis. <i>Māja, kas dūc: mīklupanti</i>	133
6. Baiba Brice. <i>Pirkstiņu rotaļas</i>	132
7. Ieva Samauska. <i>Oliņš Boliņš sēž uz soliņa</i>	128
8. Ojārs Vācietis. <i>Astoņi kustoņi</i>	118
9. Inese Zandere. <i>Līze Analīze un citi slimnīcas skaitāmpanti</i>	114
10. Māra Cielēna. <i>Nāriņas pidžama</i>	102

Lūdzam pieteikties tiesību īpašniekus

Autortiesību likumā ir noteikti gadījumi, kādos autora mantiskās tiesības administrē tikai kolektīvi. Tas nozīmē, ka šajos gadījumos AKKA/LAA vāc atlīdzību par autora darbu izmantošanu neatkarīgi no tā, vai autors ir noslēdzis līgumu ar AKKA/LAA vai nav.

Tikai kolektīvi AKKA/LAA administrē:

- autoru darbu izmantojumu publiskajā izpildījumā, ja tas notiek izklaides vietās, kafējnīcās, veikalos, viesnīcās un citās tamlīdzīgās vietās;
- darbu publisku patapinājumu (izņemot datorprogrammas, datu bāzes un mākslas darbus);
- retranslēšanu pa kabeliem;
- reproducēšanu personiskai lietošanai jeb tā saukto nesēja atlīdzību;
- vizuālās mākslas darbu tālākpārdošanu.

Šo iekasēto atlīdzību reizēm nav iespējams izmaksāt tāpēc, ka biedrībai nav nepieciešamās informācijas par autoru: nav apliecinājuma, ka viņš patiešām radījis izmantoto darbu, nav ziņu par autora personas kodu, deklarētās dzīvesvietas adresi, bankas kontu, mantinieku gadījumā – trūkst mantošanas apliecības.

Saskaņā ar Autortiesību likumu šo autoratlīdzību dēvē par neizmaksājamo atlīdzību un pēc trim gadiem, ja tiesību īpašnieks tā arī nav atradies, naudu pievieno kārtējai sadalei un sadala pārējiem autoriem.

Ieva Kolmane,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Neizmaksājamās atlīdzības īpašnieku saraksts atrodams AKKA/LAA interneta vietnē: <http://www.akka-laa.lv/lv/autoriem/ludzam-pieteikties-tiesibu-ipasniekus/>

Lūdzam sazināties ar AKKA/LAA e-pastā info@akka.laa vai zvanīt Autoru daļai: 67506426 vai 26116669!

Noslēdzies ceturtais Autora stipendijas konkurss

22. martā, izvērtējot vairāk nekā 70 pieteikumu, biedrības padome 26 Latvijas autoriem piešķīra stipendijas (katram 700 eiro) jaunu darbu radīšanai. Stipendijas finansē AKKA/LAA Kultūras un izglītības fonds, kura līdzekļus, kā nosaka AKKA/LAA līgumi ar ārvalstu autortiesību organizācijām, veido atskaitījumi no ārvalstu autoriem savāktās atlīdzības.

Ģirts Bišs, **mūziķis un fotogrāfs/ fotoattēlu sērija „Mazais cilvēks”:** „Autora stipendija ir teicams impulss, lai startētu un pēcāk attīstītu tālāk kompaktus vai/ un eksperimentālus mākslas projektus.”

Elvita Ruka, **kinoscenāriste/ scenārijs filmai „Parole – „Muromietis””** par Jāzepu Baško: „Autora stipendija ļauj koncentrēties darbam tieši sākuma stadijā, kad nav konkrēta pasūtījuma. Līdz ar to var pievērsties pašam galvenajam – radošajam procesam.”

Inese Zandere, **rakstniece/ dzejoļu krājums „Mūsu klade” (pagaidu nosaukums):** „Stipendija ir lietderīga, jo dod iespēju atsāties no daļas „peļņas darbu” un veltīt vairāk laika savu ieceru īstenošanai.”

Sergejs Moreino, **rakstnieks/ stāstu cikls “Hypnoses” («Гипнозы»):** „Gan nauda, gan uzticība (uzticība varbūt pat vairāk) stipri atvieglo dzīvi (tai skaitā arī pārvietošanos pa aprakstāmo telpu), ceļ pašapziņu un veicina rakstīšanu.”

Aivars Eipurs, **rakstnieks/ īsprozas krājums „Minimas bez lieliem vārdiem”:** „Autora stipendija ir ļoti noderīga, jo manā gadījumā tas bija atspēriena punkts, un sajutu, ka AKKA/ LAA sniedz palīdzību vēl citā veidā.”

Anna Heinrihsone, **māksliniece/ personālizstāde „Saknes”:** „Pateicoties šai stipendijai, man ir iespēja pilnībā realizēt savu ieceru, kas māksliniekam ir ļoti svarīgi un lietderīgi.”

Edgars Mākins, **komponists/ simfoniskais kamer-uzvedums bērniem “Vējš vītolos” (LNSO):** „Šis ir mans lielākais un sarežģītākais darbs. Līdz šim tik liela apjoma darbu nebiju rakstījis. Līdz ar to bija nepieciešams koncentrēties un veltīt laiku tikai šim darbam, kam autora stipendija noteikti palīdzēja.”

Gundega Repše, **rakstniece/ romāns „Retināts gaiss”:** „Stipendija palīdz ticēt sev un cerēt uz izķepurošanos.”

Jauns pētījums par radošo industriju Itālijā

Starptautiskās autoru un komponistu biedrību konfederācijas (CISAC) prezidents, komponists un

producents Žans Mišels Žārs (*Jean-Michel Jarre*) 2017. gada 24. janvārī Parīzē atklāja pasākumu, kurā sabiedrība tika iepazīstināta ar jaunu, pēc Itālijas autoru biedrības *SIAE* pasūtījuma

veiktu pētījumu „*Italia Creativa*”. Tas rāda, ka 2015. gadā radošo un kultūras industriju sektors bija trešais lielākais darba devējs valstī, šajā ziņā pārspējot gan pārtikas, automašīnu un greznumpreču ražotājus un

tirgotājus, gan arī nekustamā īpašuma tirgus sektoru. CISAC prezidents Žans Mišels Žārs atklāšanas runā atgādināja, ka „jau sen zināms – ekonomikas izaugsmi nākotnē nodrošinās nevis rūpniecība vai

ražošana to ierastajā izpratnē, bet gan zināšanas un radoša darbība. ./../ Šis pētījums prognozes ir pārtulkojis neapgāžamos pierādījumos un skaitļos. Aina ir tiešām iespaidīga – kā uz delnas ir ne vien

mūsu radošā sektora līdzšinējie sasniegumi, bet arī tas, ko vēl iespējams sasniegt, ja šiem ļaudīm tiek nodrošināta darbam atbilstoša vide.”

mūsu radošā sektora līdzšinējie sasniegumi, bet arī tas, ko vēl iespējams sasniegt, ja šiem ļaudīm tiek nodrošināta darbam atbilstoša vide.”

Autora stipendijas mērķis ir nākotne

Tieši pirms diviem gadiem AKKA/LAA padome nodibināja Autora stipendiju un apstiprināja stipendiju konkursa nolikumu. Faktiski par šo ideju tika runāts agrāk, taču nu tā tika arī īstenota un varēja sākties projekta ieviešana dzīvē. Divreiz gadā autoriem radās iespēja saņemt stipendiju savas ieceres – jauna autordarba veidošanai.

Stipendiju skaitu ik gadu nosaka biedrības AKKA/LAA padome. Vienas stipendijas apmērs – 700 EUR. Konkursa nolikums izstrādāts vienkāršs un labi saprotams, rezultāts bija tūlītējs, un atsaucība – liela. Autori saprata šo iespēju, pieteicās, un šā gada 22. martā jau ceturto reizi atbalstu saņēma trešā daļa no pieteikumiem, precīzāk – 26 no 70.

Protams, par naudu priecājas visi, kas to saņem, taču bieži vien dažādi atbalsti un naudas izlietojums ir grūti saprotams. It kā iztērēti līdzekļi, bet vai efekts ir tikpat reāls kā tie eiro, kas izdoti, bieži nākas šaubīties. Un tamdēļ ikviena projekta idejai jau no paša sākuma jābūt tādai, kas radošo procesu ne tikai atbalsta, bet arī veicina, kas gala iznākamā dod reālu labumu kopumam, un mūsu gadījumā tie ir Latvijas autori.

Ja aplūko autora darba pilnu procesu, Autora stipendija darbojas tiešā tā sākotnējā fāzē. Jā, brīdī, kad autora darbs iegūst produkta statusu, kāds mūziķiem ir albums vienā vai citā formātā, parādās iespēja piesaistīt līdzekļus no producenta, izdevēja, sponsora, taču līdz tam vēl tāls ceļš ejams, un šis ceļš mērojams vienatnē, klusībā, kur bieži vien nav nekā cita bez autora un baltas lapas. Tā ir ideja, kura veidojas lēnām, dienu no dienas, līdz sākas etaps, kad domas, sajūtas, emocijas vajag iemiesot. Tas prasa laiku, kuru tu nevari pierādīt. Autoram tikai retos gadījumos ir darba devējs, kurš, ļaujoties uz to, ko esi padarījis līdz šim, finansē autora radošā darba sākuma posmu. Drīzāk par to raksta grāmatās vai redzam filmās, bet pie mums tā notiek ļoti reti, izņemot, ja darbs ir pasūtījums.

Un kurš gan šo situāciju vislabāk izprot, ja ne paši autori... Cik bieži dzirdēts, ka nav laika piesēsties pie sava radošā darba!

Un laika nav elementāru iemeslu dēļ. Īpaši aktīviem un spējīgiem autoriem darbs dzen darbu, un autors nonāk situācijā, kad paša darbi netiek īstenoti. Tomēr, tas, kas visvairāk attīsta personības radošo spēku, ir viņa personīgais iekšējais pasūtījums, un šajā brīdī ikviena palīdzība no malas ir īpaša un svarīga.

Šāds atbalsts liecina ne tikai par pragmatisko pusi. Tam ir arī savs emocionālais uzdevums. Pleca sajūta, ka autoram ir sava organizācija, kura palīdz tev ikdienas darbā. Un stipendija ir apliecinājums, ka tie nav tikai tukši vārdi.

Var rasties jautājums, no kurienes rodas nauda šādai stipendijai? To ļauj izmaksāt Kultūras un izglītības (KI) fonds. KI fonda līdzekļus veido atskaitījumi no ārvalstu autoriem savāktās atlīdzības saskaņā ar līgumiem, ko AKKA/LAA noslēgusi ar ārvalstu autortiesību organizācijām. Ārvalstu autoru nauda reāli palīdz Latvijas autoriem.

Autoram tikai retos gadījumos ir darba devējs, kurš, ļaujoties uz to, ko esi padarījis līdz šim, finansē autora radošā darba sākuma posmu. Drīzāk par to raksta grāmatās vai redzam filmās, bet pie mums tā notiek ļoti reti..

Jāteic, ka Autora stipendija ir tikai viens no KI fonda finansētiem projektiem. Fonda mērķis ir izglītēt un atbalstīt autorus, veicināt sabiedrības izpratni par autortiesībām. Pateicoties fondam, notiek dažādi semināri, sapulces, izstādes, taču galvenie fonda mērķi ir:

- **Autora stipendija;**
- **Autoru akadēmija,** kuras mērķis ir veicināt informācijas un pieredzes apmaiņu starp autoriem; tā ir amata mācība par lietām, kuras nav iespējams apgūt mācību iestādēs, bet var iepazīt tikai reālā radošā darba procesā;
- **Autortiesību bezgalības balva,** ko katru gadu saņem autori, kuru darbi iepriekšējā gadā izmantoti visvairāk un visdažādākajos

veidos: publiskā izpildījumā, TV, radio, publikācijās, mehāniskajā ierakstā, kinofilmās, dramatizējumos u.c. Balvu nepiešķir žūrija, tās laureātus nosaka, balstoties uz statistiku, ko sniedz autoru darbu datorizēta uzskaitē;

- **Autora balva,** ko par pārstēdzošiem un izciliem darbiem autoriem piešķir kolēģi;
- **Autoru dienas,** kurās uzmanība tiek pievērsta studentu – topošo kultūras darbinieku un citu ar autortiesībām saistītu specialitāšu pārstāvju – izglītošanai par autortiesību jautājumiem, kas būs būtiski studentu turpmākajās darba gaitās;
- **Autortiesību muzejs,** kas veidots, lai vāktu, saglabātu, pētītu un popularizētu ar autortiesību jautājumu risināšanu saistītus materiālus, kas attiecas uz autortiesību likumu ieviešanu un realizāciju Latvijā;
- periodiskais, autoriem domātais informatīvais izdevums „**AKKA/LAA Ziņas**”, kas iznāk divreiz gadā.

Stājoties spēkā jaunajam Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma likumam, KI fonda darbības principi mainās, nosakot, ka fonda uzkrājuma veidošanā bez ārzemju autoriem jāpiedalās arī Latvijas autoriem, turklāt pēc līdzīgiem partnerības principiem. Šis būs jautājums, par kuru tuvākā nākotnē lems paši autori, nosakot savāktās atlīdzības procentu, kādu esam gatavi iemaksāt Kultūras un izglītības fondā. Mainās arī tas, ka nevis AKKA/LAA padome, bet kopsapulce noteiks pamatvirzienus, kādiem mērķiem nauda tiks lietota. Līdz ar to kopsapulce būs tā, kas lems, kuri mērķi no KI fonda ir atbalstāmi un kuri ne.

Es AKKA/LAA padomē esmu ievēlēts otro reizi, un jāteic, ka tieši pēdējais padomes sastāvs ir bijis tas, kurš virzījis Autora stipendijas ideju dzīvē, un, ja manas personīgās domas par citiem mūsu darbiem reizēm ir dalītas, tad tieši Autora stipendija ir vērtība, kuru gribētos saglabāt arī nākotnē, jo arī stipendijas mērķis ir nākotne. Šis būs jautājums, par kuru lemsim mēs, autori, visi kopā, tāpēc pirms tam vienmēr labi zināt pašam sevī, par ko varam pārliecināti teikt „jā” vai „nē”. Un es balsoju PAR Autora stipendiju.

Ingus Ulmanis,
AKKA/LAA padomes loceklis

Ziņas

Melnbaltās draudzenes

Iepriekšējā „AKKA/LAA Ziņu” numurā publicēto krustvārdu mīklu pareizi atminēt nav laimējies nevienam risinātājam.

Vēlam veiksmi turpmāk!

Horizontāli

1. Skulpturāla tēla veidojums uz plaknes.
4. Divu vai vairāku burtu apvienojums vienā zīmē. 9. Darba devējs. 10. Krievu gleznotājs (1841–1910). 11. Latviešu kantrīmūzikas grupa „... zēni”. 13. Grieķu mitoloģijā — nimfa, ko pēc nāves Zevs pārvērtā par Lielā Lāča zvaigznāju. 16. Jaunākais virziens mākslā. 17. Franču tēlniece, kuras vārdā nosaukts muzejs Londonā. 18. Cilvēki, kam ir dziļas, vispusīgas zināšanas kādā nozarē.

20. Izsaukums, ko lieto, lai pavēlētu apstāties vai pārtraukt darbību.
24. Dobspieduma tehnika grafikā, kura dod bagātīgu tonālu gradāciju.
25. Tāds cilvēks, kam ir bagātīga garīgā pasaule. 27. Domām, atziņām bagāti.
30. Trīsriindu strofa ar noteiktu atskaņu kārtību. 31. Skatuves māksliniece.
32. 20.gs. Brazīlijā cēlusies deja, kas kļuvusi par Brazīlijas identitātes simbolu. 33. Pakāpeniski izzust, pārstāt eksistēt.

Vertikāli

2. Dabisks. 3. Kādas pasaku būtnes pārvietošanās līdzeklis.
4. Starptautiski atzīta latviešu māksliniece (1972). 5. Grāmatas, kuru sižetam raksturīgs augošs sasprindzinājums. 6. Tēls R. Blaumaņa lugā „Skroderdienas Silmačos”.
7. Protestantu garīdznieks, kura pārzinā atrodas baznīcas iecirknis.
8. Apzīmējums, ko attiecina uz viedokļiem, kas ir kritiski pret Eiropas Savienību. 12. Instrumentāla vai vokāli instrumentāla džeza forma.
14. Mācīties un paturēt atmiņā.
15. Raibs galvas lakats, ko mēdz sasiet pakausi; reperu, hiphopa un citu jaunatnes subkultūru atribūts.
19. Bagātināt (melodiju) ar īpašu atkārtotu skaņu vai skaņu grupu.
21. Franču gleznotājs, sirreālists (1900–1955). 22. Orķestra skaņdarbs — ievads operai. 23. Ne šo laika posmu no rīta līdz vakaram. 26. Zviedru izcelsmes Holivudas aktrise (1905–1990). 28. Stīgu instrumentu grupas lociņu skaņu veidojošie elementi. 29. Latviešu operdziedātāja (1944), balvas „Leģendārs mūžs mākslā” laureāte.

„AKKA/LAA Ziņu”

44. numura
krustvārdu
mīklas
atminējums

Horizontāli

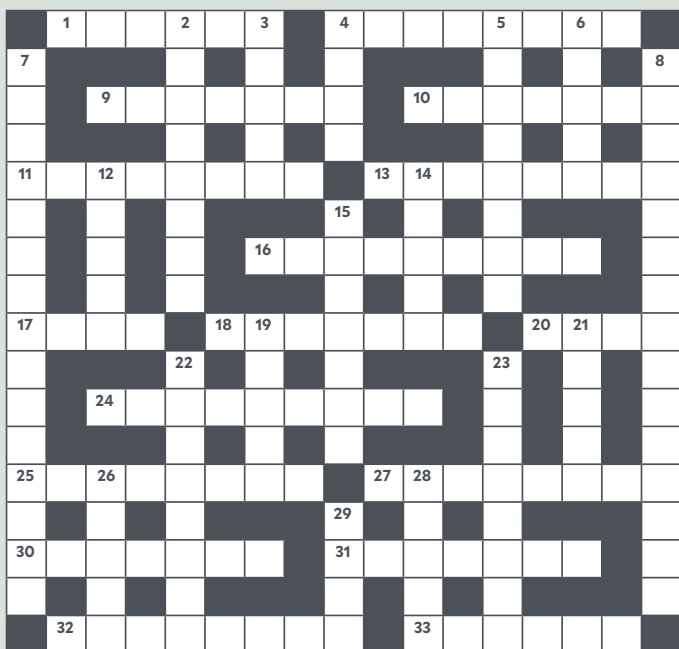
1. Frāze.
6. Bārda.
8. Roga.
9. Koda.
10. Cimze.
11. Lelle.
12. Okers.
13. Dikss.
14. Segno.
19. Epopeja.
22. Artavs.
23. Kabuki.
24. Plakete.
25. Rubato.
26. Rulāde.
27. Timpāni.
32. Hiršs.
34. Tanka.
35. Pauls.
36. Dafne.
37. Milns.
38. Prometejs.
39. Moems.
40. Alise.

Vertikāli

2. Rainis.
3. Erebs.
4. „Barkarola”.
5. Akuratore.
6. Balss.
7. Dilans.
15. Despots.
16. Hakeris.
17. Žanrs.
18. Labam.
20. Ābele.
21. Mises.
28. Malarmē.
29. Ābelīte.
30. Pikaso.
31. Akants.
33. Steps.
34. „Tumsa”.

Pareizā atbilde:
burtu „R” skaits
atminētajā
mīklā – 12.

Jura Sosnovska krustvārdu mīkla

Atrisinātajā krustvārdu mīklā saskaitiet burtus „Ī” un „L” un ar norādi „Krustvārdu mīkla” skaitļus kopā ar vārdu, uzvārdu un tālruna numuru līdz 2017. gada 1. augustam atsūtiet uz info@akka-laa.lv vai aizpildītu kuponu – uz AKKA/LAA, A. Čaka ielā 97, Rīgā, LV-1011.

Vēstules, kuras būs norādīts pareizs burtu „Ī” un „L” skaits, piedalīsies izlozē, un trīs no sūtītājiem saņems balvu – vērtīgu grāmatu.

Atbildes kupons

„Ī” burtu skaits:

„L” burtu skaits:

Vārds:

Uzvārds:

Tālrunis:

AKKA/LAA Ziņas

- ISSN 1407-4672 • Izdevējs: Autortiesību un komunikācijas konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība •
- A. Čaka 97, Rīga, LV-1011, Latvija • tālr.: +371 67506131 • fakss: +371 67315620 • e-pasts: info@akka-laa.lv •
- www.akka-laa.lv •
- Par izdevumu atbild lewa Kolmane • Dizains: Grafus •